

Originalspråk: Norsk

Sak 011/06

Sametingets årsmelding 2005

Arkivsaknr.

05/3758

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingetsrådet	03.01.06	R 003/06
Plan- og finanskomiteèn	14.-17.02.06	000/06
Sametingets plenum	28. - 03.03.06	11/06

Saken påbegynt onsdag 02. mars 2006 kl. 13.30

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
			Sametingets regnskap for 2005

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling overfor komiteen:

Sametinget

Sametinget er inne i sin femte valgperiode. Sametinget har i 2005 gjennom undertegning av avtale om konsultasjoner oppnådd en ny og tydeligere posisjon som vil styrke Sametingets mulighet til å være et selvstendig og helhetlig organ. Dette medfører også økte oppgaver og økt behov for ressurser for å løse det stadig stigende kravet til oppfølging av svært mange sakfelt. Sametinget har i større grad fått overføringer fra staten til virksomheten gjennom et rammetilskudd. Det samiske samfunnets behov for utvikling er meget stort, og prioriteringene Sametinget må gjøre over budsjettet kan i liten grad dekke disse behovene. Dette viser også merknadene under mange av de områdene som er omtalt i årsmeldingen.

Sametinget har et stort forvaltingsansvar både knyttet til tilskuddforvaltning innen forskjellige fagfelt og til lovbestemte oppgaver. Mye av ressursene Sametinget disponerer blir brukt til disse forvaltings-

oppgavene. Årsmeldingen vil ikke komme spesifikt inn på hvor mange saker som er behandlet i 2005 innen hvert fagfelt, men omhandler hovedtrekkene knyttet opp mot saksfeltene.

Sametingsvalget

Mulighet for deltagelse i sametingsvalget er den mest grunnleggende politiske rettighet man har som same i Norge i dag. Valget i 2005 var det femte sametingsvalget som er avholdt.

Samemanntallet

Etter endring i samelovens § 2 -6 av 14. mai 2004 har Sametinget overtatt kommunenes ansvar for føring og stryking i samemanntallet på grunnlag av mottatte begjæringer. Dette har medført at valget 2005 var det første sametingsvalget der ansvaret for føring av samemanntallet var administrert av Sametinget sentralt. En sentralisering av manntallet, og en direkte registrering av denne opplysningen i folkeregisteret, har vært en nødvendig forbedring for å sikre et best mulig grunnlag for kvalitetssikring og utarbeiding av samemanntallet.

Sametinget har i perioden mellom valgene 2001 og 2005 drevet et aktivt og langsiktig rekrutteringsarbeid for å få flere til å begjære seg innmeldt i samemanntallet. Tiltakene har spesielt vært rettet opp mot kvinner og unge, som var lavest representert i tidligere samemanntall. Manntallet for valget 2005 viser at det er registrert 12 538 stemmeberettigede. Dette er en økning fra valget i 2001 på 2 617. Andelen kvinner har økt fra 36 til 46 prosent. Alle valgkretser har en markert økning i manntallet. Sametinget vil fortsatt prioritere arbeidet med å få flere til å begjære seg innført i samemanntallet.

Valget 2005

På bakgrunn av valgregelutvalgets innstilling i 2001 har Sametinget fram mot valget 2005 arbeidet med og iverksatt tiltak både rettet mot manntallet slik som vist til over, og valgordningen for selve valg gjennomføringen.

Ett av tiltakene Sametinget foreslo for å bedre kjønnsbalansen var at det skulle innføres 4 utjevningsmandater, slik at det totalt blir 43 representanter. Sametinget la til grunn at utjevningsmandatene skulle fordeles slik at fram til det var minst 40 % av hvert kjønn, skulle utjevningsmandatene forbeholdes det underrepresenterte kjønn. Det var også forutsatt at det skulle innføres en sperregrense på 4 %.

Regjeringen støttet ikke Sametingets forslag til fordeling av utjevningsmandater og fremmet et eget forslag der utjevningsmandatene fordeles til de valgkretser som har flest godkjente stemmer etter gjennomført valg.

Flertallet i Odelstinget gikk imot både Sametinget og Stortingets kommunalkomiteé og vedtok endring i sameloven § 2-4. Endringen trådte i kraft 15.04.05. Selv om kjønnsfordelingen mellom representantene ved årets valg er svært bra, beklager Sametinget at Odelstinget ikke la til grunn Sametingets eget forslag i denne saken. I henhold til sameloven er Sametinget øverste valgmyndighet ved valg til Sametinget. Det er prinsipielt uheldig at Sametingets syn blir overprøvet når det skal utarbeides bestemmelser for hvordan valget skal gjennomføres. Sametinget må derfor selv ha avgjørende myndighet over utformingen av sin egen valgordning.

Sametinget har gjennomført kampanjer for å øke kvinnerepresentasjonen ved sametingsvalget 2005. Målsetningen for kampanjen var at minst 33 % av Sametingets representanter skulle være kvinner etter årets valg. Resultatet for valgperioden 2005 - 2009 er at 22 av 43 representanter som er valgt inn er kvinner. Dette utgjør en kvinneandel på 51 %. Arbeidet med likestilling i forhold til valg og representasjon vil fortsatt prioriteres.

Valgordningen til sametingsvalget innebærer at opptellingen skjer ved et opptellingsvalgstyre i hver av de 13 valgkretsene. Noen av kretsene omfatter svært mange kommuner. Oslo kommune i valgkrets 13 Sør-Norge har ansvar for opptelling for 295 kommuner. 162 av disse har mellom 1 - 50 manntallsførte. For at en velger skal kunne avlegge stemme til sametingsvalget på valgdagen og valgtinget, og være sikker på at denne stemmen er hemmelig, er innsending til et opptellingsvalgstyre det alternativ som best ivaretar disse hensyn. Postvalg for kommuner med få manntallsførte ble vurdert etter valget i 2001, men avvist da man var bekymret for statusen på valget.

Hvis valgoppgjøret skal kunne foreligge raskere enn ved dette valget, må det utarbeides alternative løsninger for opptelling. Sametingets forberedende fullmaktskomité forutsetter at valget i 2005 er det siste valg hvor foreløpig valgresultat ikke foreligger parallelt med stortingsvalget. Mulighetene for elektronisk stemmegivning er i dag ikke til stede. Kommunal- og regionaldepartementet har igangsatt en utredning vedrørende bruk av elektroniske medier ved stemmegivning. Sametinget har bedt om at sametingsvalget inkluderes og vurderes i dette utredningsarbeidet.

Sametingsvalget 2005 ble godkjent av Sametingets plenum i oktober. Forberedende fullmaktskomité har påpekt en hel rekke utfordringer som det er nødvendig å jobbe videre med fram mot valget i 2009. Disse utfordringene er i særlig grad knyttet opp mot arbeidet med manntallet, representasjon og tidspunkt for valgresultat. Som et grunnlag for dette videre arbeidet er det i september 2005 nedsatt et fagutvalg som skal se på alle sider ved sametingsvalget. I henhold til mandatet skal utvalget legge fram sin innstilling i april 2007.

Konsultasjoner

Som urfolk har samene rett til å bli konsultert i saker som kan få direkte betydning for dem. Denne retten er nedfelt i ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater artikkel 6. Kommunal- og regionaldepartementet og Sametinget var, etter behandlingen av finnmarksloven enige om at det var et behov for å få til en enighet om hvordan de folkerettslige bestemmelsene om konsultasjoner og deltakelse skulle forstås. Det ble derfor satt i gang et arbeid for å få til en konsultasjonsavtale mellom Sametinget og staten. 11. mai 2005 underskrev statsråd Erna Solberg og sametingspresident Sven-Roald Nystø prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget. Prosedyrene ble godkjent av Sametinget 1. juni 2005 og fastsatt i statsråd 1. juli 2005. Konsultasjonsprosedyrene er et viktig skritt for å tydeliggjøre Sametingets plass i styringssystemet i landet. Konsultasjonsplikten synliggjør at statlige myndigheter faktisk skal søke om å oppnå enighet med Sametinget.

Konsultasjonsprosedyrene omfatter ikke budsjettfastsetting. Det er en felles forståelse mellom Regjeringen og Sametinget at prosedyrer for budsjettfastsetting til Sametinget skal avklares i en egen prosess. For Sametinget er det viktig at slike budsjettprosedyrer er etablert før arbeidet med statsbudsjettet 2008 starter.

Ressurslovgivning/rettigheter

Sametinget mener at de overordnede prinsippene for ressurslovgivningen skal være i samsvar med Norges folkerettslige forpliktelser overfor samene som urfolk. Sametingets syn er at Norge må oppfylle disse forpliktelsene ved å innarbeide regler som sikrer samenes tilgang til ressursene, regler som sikrer reell deltakelse og medbestemmelse i forvaltningen av ressursene, og saksbehandlingsregler som sikrer ivaretagelse og vektlegging av samiske hensyn i beslutningsprosessene i lovgivningen. I tillegg må forvaltningen av ressursene bygge på nærhets- og avhengighetsprinsippet slik at det sikrer det samiske materielle kulturgrunnlaget.

Sametinget har i 2005 avgitt høringsuttalelse til to store lovutredninger. Dette er utredningen med forslag til ny naturmangfoldslov og utredningen med forslag til ny havressurslov. Sametinget forventer at regjeringens oppfølging av disse utredningene skjer gjennom konsultasjoner med Sametinget. Dette vil også gjelde for andre viktige ressurslover som minerallov og plan- og bygningslov.

Regjeringen Bondevik II fremmet våren 2005 Ot.prp. 99 (2004-2005) forslag til revisjon av reindriftsloven. Utarbeidelsen av lovforslaget skjedde uten konsultasjoner med Sametinget, og forslaget hadde ikke en helhetlig vurdering av organiseringen av reindriften sett i forhold til økonomisk, økologisk og kulturell bærekraft. Stortinget utsatte behandlingen av Ot.prp. 99 (2004-2005). Det er enighet mellom Sametinget og regjeringen Stoltenberg at det skal frammes en ny Ot.prp. der lovutvalgets forslag i sin helhet skal fremmes. Dette skal skje gjennom konsultasjoner. Sametinget vil behandle utkast til endelig Ot.prp. for å ta stilling til om en kan gi sitt samtykke til lovforslaget. Sametinget ser det som svært viktig at dette lovarbeidet har prioritet og at et nytt lovforslag kan fremmes i nær framtid. Sametinget vil påpeke at arbeidet som nå er blitt lagt fram har tatt uforholdsmessig lang tid. Reindriftslovutvalgets forslag til ny reindriftslov ble lagt fram allerede i 2001. Sametinget mener at en tidlig involvering av Sametinget i lovarbeidet ville bidratt til en raskere prosess.

Sametinget mener at det i tillegg til lovendringene nevnt ovenfor, snarlig må gjennomføres en total revidering av reindriftsloven. I dette arbeidet må blant annet arealspørsmål og forholdet til andre utmarksbrukere inngå.

Finnmarksloven

Finnmarksloven har vært en av de viktigste sakene for Sametinget i 2005. Arbeidet med denne saken har krevd svært store politiske og faglige ressurser for Sametinget. Gjennom en nyvinnende prosess mellom Stortinget og Sametinget der det ble gjennomført konsultasjoner med justiskomiteen og en plenumsbehandling i Sametinget av justiskomiteens utkast til innstilling, kom en fram til en lov Sametinget kunne slutte seg til. Loven ble vedtatt i Stortinget 17. juni 2005. Gjennom kontakt med Sametinget har Kommunal- og regionaldepartementet utarbeidet overgangsregler for Finnmarks-eiendommen gjeldende fra 1. juni 2006 til grunnarealene overføres fra Statskog til Finnmarkseiendommen innen utgangen av 2. kvartal 2006.

Det har vært kontakt mellom Fiskeri- og kystdepartementet og Sametinget for utredning av samer og andres rett til fiske i havet utenfor Finnmark. Det er enighet om å konsultere om et slikt mandat.

Informasjon rundt loven har også vært vektlagt i 2005. For Sametinget har det vært av betydning at informasjonsarbeidet har en helhetlig tankegang. Det ble i 2005 satt i gang et informasjonsprosjekt og nedsatt en administrativ styringsgruppe for prosjektet. Styringsgruppa har medlemmer fra Sametinget, Finnmark fylkeskommune, Kommunal- og regionaldepartementet samt Justisdepartementet.

Arealvern og verneplaner

Det pågår en rekke verneprosesser i samiske områder. Sametinget har etterspurt tilbakemelding fra Miljøverndepartementet på forslag til retningslinjer på verneprosesser i samiske områder. Det ble lovet en rask tilbakemelding fra Miljøverndepartementet. Allikevel meddelte Miljøverndepartementet at en slik tilbakemelding ikke ville bli gitt før det var utarbeidet en veileder for oppfølging av de generelle prosedyrene for konsultasjoner. Til tross for dette er det i 2005 meldt om oppstart av nye verneplaner og utarbeidelse av forvaltningsplaner. Sametinget er svært kritisk til dette og har bedt miljøvernministeren om at det ikke igangsettes nye planprosesser før det er etablert enighet om retningslinjer for verneprosesser i samiske områder.

For verneplaner startet opp før konsultasjonsprosedyrene og retningslinjer for verneprosesser i samiske områder ble vedtatt, har Sametinget akseptert at det gjennomføres konsultasjoner med Miljøverndepartementet på grunnlag av de høringsprosesser som har vært gjennomført.

Sametinget har i 2005 igjen tatt opp saken om forsvarets utbygging i Mauken og Blåtind. Stortinget satte som en forutsetning for en sammenbinding av skytefeltet Mauken og Blåtind at spørsmålene for reindriften skulle løses. Disse forutsetningene er til nå ikke oppfylt. Folkerettens prinsipper blir brutt om skytefeltet sammenbindes etter de foreliggende planer. Samiske rettigheter i forbindelse med arealvern er et statlig ansvar som ikke skal bæres alene av næringsutøvere verken rettslig eller politisk. I arbeidet med å sikre samiske rettigheter for det samiske folk ser Sametinget Forsvarets utbyggingsplaner i Mauken og Blåtind som en svært viktig prinsipiell sak. Sametinget vil gjennom konsultasjoner med Regjeringen arbeide for å sikre grunnlaget for en framtidig bærekraftig reindrift i Mauken og Blåtind innenfor folkerettens bestemmelser. Forsvarets virksomhet må organiseres slik at det materielle kulturgrunnlaget for samisk kultur og reindrift ikke ødelegges.

Sametinget har tidligere etterlyst og etterlyser fortsatt en helhetlig konsekvensutredning for konsesjoner til vindmølleparker og infrastruktur i tilknytning til disse blir gitt. Dette er ikke blitt gjort. Det foreligger heller ikke tilstrekkelig forskningsgrunnlag for å fastslå hvilke konsekvenser vindmølleparker har for reindriften. Sametinget krever at det ikke igangsettes storstilte utbyggingsprosjekter uten at det er gjennomført konsultasjoner med Sametinget.

Olje og gass

Det samiske folk er ett av de statskonstituerende folk i Norge. At undergrunnsressursene i Barentshavet i dag kontrolleres av staten Norge må forstås som en konsekvens av at staten er grunnlagt på territoriet til to folk, samer og nordmenn. Om ikke samiske rettigheter aksepteres til utnyttelse av nye ressurser i områder som historisk har dannet det direkte grunnlaget for bosetting og levevis, fratas samene også retten til kontroll over egen livsform og økonomiske utvikling, slik ILO-konvensjonen nr. 169 anerkjenner urfolk retten til.

Olje- og gassressursene utenfor de samiske områder utløser særlige folkerettslige forpliktelser overfor det samiske folk. Dette sammen med olje og gassvirksomheten i Nordvest-Russland stiller særlige

krav til operatører, transportører og statene. Sametinget har i 2005 arbeidet spesielt for å få en dialog med Statoil i forhold til urfolksrettigheter både i Norge og i andre land selskapet har sin virksomhet.

I tillegg har Sametinget spesielt vært opptatt av at all skipstrafikk, offshoreaktivitet og alle industrielle prosjekter i nordlige havområder må følge de strengeste miljøkrav, på grunn av de harde klimatiske forhold og områdenes sårbarhet.

Reinbeitekonvensjonen

Innstilling til norsk-svensk reinbeitekonvensjon av 1997, som skal erstatte 1972 konvensjonen, ble fremmet i 2001. Regjeringene i Norge og Sverige oppnevnte hver sin forhandlingsdelegasjon, og forhandlingene om ny konvensjon om den grenseoverskridende reindrift startet i 2003.

Forhandlingsdelegasjonene var i hovedsak enige om en rekke av prinsippene og ordningene i en ny konvensjon, men uenige om den geografiske reguleringen av den grenseoverskridende reindriften. Forhandlingsdelegasjonen ble oppløst våren 2005. På grunn av manglende enighet har Sverige meddelt at de fra 1. mai 2005 vil legge til grunn Lappekodisillen av 1751 for reguleringene. Norge har vedtatt en ny lov som midlertidig, inntil en ny konvensjon foreligger, skal regulere svensk reinbeiting i Norge.

Norge og Sverige ble enige i juli 2005 om et utkast til mandat for å gjenoppta forhandlingene til en ny reinbeitekonvensjon. Mandatet til det nye forhandlingsutvalget inkluderer sametingene og reindriftsorganisasjonene i begge land. I desember 2005 ble forhandlingene om en ny norsk-svensk reinbeitekonvensjon gjenopptatt.

Rovvilt

Sametinget har fått oppnevningsmyndighet til de regionale rovviltnemndene i områder der det er samiske næringsinteresser.

Erstatningsutmålingene for reindriften viser at rovviltstammene har økt de to siste årene. For jordbruket er erstatningsutmålingene uendret bortsett fra at antall sau drept av ulv er betraktelig økt fra 2003 til 2004. Økning av jerv- og gaupebestanden bekreftes av tall fra Direktoratet for naturforvaltning. Sametinget har uttrykt skepsis til den ukontrollerte økningen av de ulike rovviltartene i samiske områder. Økningen har medført svekket bærekraft i samisk jordbruk og reindrift. Disse næringene er i utgangspunktet sårbare for ulike biologiske og økonomiske svingninger som rovvilttapene medfører.

Forrige regjering (Bondevik II-regjeringen) satte i gang forskriftsendringsprosesser som ville føre til store negative endringer i dagens erstatningsregler. Sametinget har gitt uttalelse til forslag om ny forskrift om rovviltstatning for husdyr og tamrein. Sametinget ønsker ikke å svekke dagens erstatningsordning og er ikke enig i den hovedinnretningen som foreslås i forskriften. Sametinget er glad for at den nye regjeringen gjennom Soria Moria-erklæringen legger utkast til nye erstatningsordninger på is.

Sametinget må få reell innflytelse på den overordnede rovviltpolitikken i samiske områder. Slik ordningen er i dag er den ikke i tråd med statens forpliktelser til å rådføre seg med urfolk i saker som berører dem jf. ILO-konvensjonen 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater, og ikke i tråd med konsultasjonsavtalen.

Samarbeid

Samarbeid på alle nivåer er viktig for å styrke og synliggjøre samiske samfunn og involvere og ansvarliggjøre alle politiske og administrative nivåer i Norge i dette arbeidet. Sametinget må få tilført ressurser for å kunne følge opp samarbeid på alle nivåer. Både for oppfølgingen av samarbeidsavtalene med fylkeskommunene og i oppfølgingen av det internasjonale samarbeidet.

Samarbeid på regionalt nivå

Samarbeidsavtalene med fylkeskommunene er viktige verktøy for Sametinget for å styrke og synliggjøre samisk kultur, språk og samfunnsliv i fylkeskommunene. I begynnelsen av 2005 hadde Sametinget to løpende samarbeidsavtaler, en med Troms fylkeskommune og en med Finnmark fylkeskommune. Det har kontinuerlig blitt arbeidet med oppfølgingen av avtalene på alle fagfeltene. Det holdes årlige møter både på politisk og administrativt nivå.

Sametinget begynte arbeidet med en samarbeidsavtale med fylkeskommunene i det sørsamiske området i 2003. Samarbeidet involverer fylkeskommunene Nordland, Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Hedmark. Avtalen ble undertegnet 11.02.05 og behandlet i Sametingets plenum i mai 2005. Sametinget har i 2005 jobbet med å utarbeide en samarbeidsavtale med Nordland fylkeskommune. Det tas sikte på å undertegne avtalen i begynnelsen av 2006.

Sametinget er medlem av det regionale partnerskapet i Finnmark. Det er utarbeidet et fireårig Regionalt utviklingsprogram (RUP) for Finnmark Ressursrik region Finnmark 2004-2007. Partnerskapet fordeler de regionale midlene fylkeskommunen får tildelt. I tillegg følger partnerskapet opp de regionale årsplanene og utarbeider nye. Tiltakene i de årlige RUP'ene blir også drøftet på de årlige møtene mellom fylkesordføreren i Finnmark og sametingspresidenten.

Sametinget var medlem av det regionale partnerskapet i Troms fram til 2005. I 2005 har Troms fylkeskommune endret utarbeidelsen av RUP. Nå er det regionrådene som kommer med innspill til RUP'en og fylkeskommunen arrangerer en felles konferanse om RUP med kommunene hvert år. Sametinget er ikke blitt involvert i dette arbeidet. For å få til en god integrering av det samiske perspektivet, er det ikke nok at Sametinget blir trukket inn helt på slutten av en slik prosess. Arbeidet med de regionale partnerskapene i sørsamisk område er under vurdering og vil bli fulgt opp i 2006.

Det er i 2005 etablert et samarbeidsorgan mellom Sametinget og de regionale helseforetak. Dette samarbeidsorganet skal være med på å sikre de forpliktelser som spesialisthelsetjenesten har for å kvalitetssikre sin tjeneste til det samiske folk. Sametinget ser det som svært viktig med et forum hvor man ser de samiske pasienters behov samlet uavhengig av foretakstilknytning. Sametinget har i 2005 kommet med forslag til styremedlemmer til de regionale helseforetakene.

Sametinget har innledet et samarbeid med Finnmark fylkeskommune (FFK) om innføring av Geografisk informasjonssystem (GIS-verktøy) i de respektive organisasjonene. GIS er et databasert system for innsamling, lagring, analyse og presentasjon av geografisk relatert informasjon. Prosjektet er en oppfølging av samarbeidsavtalen mellom FFK og Sametinget. Prosjektet skal gi partene muligheten til å ta i bruk et verktøy der resultatet blir en bedre tilgjengelighet for begge institusjoner og publikum. Hovedmålsettingen med innføring av GIS-system i Sametinget er å etablere tjenester og kartinformasjon til det samiske folk.

Samarbeid på nasjonalt nivå

Samarbeid på nasjonalt nivå gir Sametinget mulighet til å legge premissene for de overordnede føringene på samfunnsutviklingen i de samiske samfunn. Sametinget har jevnlig møter med de fleste departement og statsråder for å diskutere ulike saker. Konsultasjonsordningen vil styrke samarbeidet mellom Sametinget og regjeringen.

Sametinget har hatt faste årlige møter med Helse- og omsorgsministeren. I tillegg er det i 2005, som en oppfølging av Sametingets melding om helse- og sosialtjenester, etablert et sentralt koordinerende organ mellom Sametinget, Helse- og omsorgsdepartementet og Arbeids- og sosialdepartementet. Dette organet skal blant annet utarbeide forslag til hvilke styringsverktøy det er behov for og hvordan disse skal brukes. Dette for å sikre likeverdige helse og sosialtjenester til det samiske folk, på lik linje med den øvrige befolkning. Dette er en ny samarbeidsform som Sametinget er positiv til.

Sametingets samarbeid med Stortinget har utviklet seg i positiv retning. Dette kom særlig til uttrykk i arbeidet med justiskomiteens behandling av finnmarksloven. Det gjenstår imidlertid en del når det gjelder komiteenes involvering av Sametinget i saker som har betydning for det samiske samfunn. Dette har vært tatt opp med Stortinget flere ganger.

Samarbeid på internasjonalt nivå

Sametinget deltar i det internasjonale arbeidet med urfolksspørsmål. Sametinget er gjennom dette med på å bidra til å styrke situasjonen for samene og andre urfolk. Sametingets engasjement i 2005 har vært rettet mot arbeidet overfor det samiske samarbeidet, utvalgte FN-organ, samarbeidet i nordområdene og EU.

Det samiske samarbeidet

Samisk parlamentarisk råd (SPR) er et parlamentarisk samarbeidsorgan mellom sametingene i Finland, Norge og Sverige. Samene fra russisk side er permanente deltakere i SPR. I februar 2005 overtok Sametinget i Finland presidentvervet og dermed også sekretariatsfunksjonen i SPR. SPR ble i 2005 tildelt midler over statsbudsjettet i Norge. Disse midlene ble overført til Sametinget i Finland da de overtok ledelsen i SPR. For øvrig har det ikke lyktes å skaffe annen finansiering til driften av SPR.

I februar 2005 ble en felles parlamentarikerkonferanse for sametingene avholdt. Representanter for samene i Russland deltok også. Konferansen er den første i sitt slag, og er uttrykk for sametingenes vilje til å finne nye veier i samarbeidet om urfolkspolitiske spørsmål. Det ble vedtatt en felles erklæring. Erklæringen framhever nødvendigheten av at nasjonalstatene fortsatt anerkjenner og respekterer det samiske folkets rett til selv å bruke og forvalte egne naturrikdommer og ressurser. Videre framheves at Finland, Norge, Russland og Sverige er forpliktet til å anerkjenne og sikre samenes urfolksrettigheter, deriblant historiske rettigheter til land, vann og naturressurser.

Nordområdet

Regjeringens Stortingsmelding nr 30 (2004-2005) Muligheter og utfordringer i nord ble lagt fram for Stortinget i april 2005. Meldingen slår bl.a. fast at urfolksdimensjonen er en viktig del av norsk nordområdepolitikk, og at regjeringens målsetting er å sikre urfolkene i nordområdene reell deltakelse i beslutningsprosesser. I Stortingets behandling av meldingen var det bred enighet om satsingen,

Stortingets flertall viser til at klimaendringene i Arktis vil få konsekvenser for urfolkene. Det samme gjelder økt transport og økt kommersielt press på naturressursene i nord. Sametinget mener at utformingen av en nordområdepolitikk gir en god anledning til å se på både samepolitikken på Nordkalotten og øvrige urfolksspørsmål i det sirkumpolare området, i et samlet og helhetlig perspektiv. Sametinget må ha en aktiv rolle i Norges videre arbeid med nordområdepolitikken.

Meldingen foreslår en rekke konkrete tiltak for å styrke norsk nordområdepolitikk, både tiltak innenfor de ulike politikkområdene og tiltak for å koordinere nordområdespørsmål. Sametinget vil spesielt påpeke betydningen av tiltak som er med på å sikre urfolksrettighetene i området. Sametinget er ikke tilfreds med at regjeringen har oppnevnt et nordområdeutvalg uten at Sametinget har vært involvert.

Det årlige nordiske Sametingspresident og sameministermøte ble i 2005 avholdt i Helsinki. Årets møte omhandlet blant annet overleveringen samt den videre behandling av forslaget til nordisk samekonvensjon. Dette vil oversettes til finsk og samisk og deretter sendes ut på høring i de respektive land tidlig i 2006.

Ekspertgruppens formann, Carsten Smith, overleverte et enstemmig forslag til ministrene og sametingspresidentene. Ekspertgruppens forslag er et meget grundig og gjennomarbeidet dokument som gir anvisning for minsterettigheter for samene i de nordiske land. Sametinget vil understreke viktigheten av at forslaget til nordisk samekonvensjon følges opp på en måte der sametingene er involvert i tilstrekkelig grad. Sametingets helhetsinntrykk så langt er at det kunne ha vært ønskelig at ekspertgruppens forslag hadde gått lengre på enkelte områder, men at man så langt ser positivt på forslaget som helhet.

Samisk parlamentarisk råd deltar som permanent deltaker i Arktisk parlamentarisk komité. Sametingspresidenten i Norge har representert samene i komiteen i perioden 2002 og 2005.

Sametinget har bidratt til gjennomføringen av Barentssamarbeidets Urfolksår 2005 ved å bevilge økonomisk støtte til Arbeidsgruppen for urfolk i Barentssamarbeidet til koordineringen av arbeidet med urfolksåret. Sametinget har i 2005 bidratt til gjennomføringen av: Barentssamarbeidets Urfolksår 2005, Barents-kulturfestival for unge i mai 2005 og Barents Youth Conference som ble arrangert av The Intergovernmental Working Group on Youth Policy og The Regional Working Group on Youth Issues i september 2005. Sametinget bevilger årlig støtte til drift av urfolkskontoret i Murmansk. Støtten bevilges til Barentssekretariatet, som i samarbeid med arbeidsgruppen for urfolk er ansvarlig for drift av kontoret. Sametinget mener at dette kontoret vil styrke deltakelsen fra urfolk i Barents. Det er derfor beklagelig at Sametinget alene finansierer denne driften.

Sametinget deltok i den norske delegasjonen under forhandlingene i Den blandete norsk-russiske fiskerikommisjons 34. sesjon i Kaliningrad i Russland. Sametinget fikk gehør for sitt krav om at partene som fisker i Barentshavet må finne fram til ordninger som fører til at uregistrert fiske i Barentshavet opphører. Videre fikk Sametinget gehør for sitt forslag om økt uttak av norsk andel av kongekrabbe, samt å fjerne 100-metersgrensen i fangst av kongekrabbe.

EU

Sametingets arbeid med europapolitiske spørsmål utføres gjennom SPR og Sametingets kontakt med sentrale, regionale og lokale myndigheter i Norge. Sametinget deltar i Europapolitisk Forum for

sentrale, regionale og lokale myndigheter. Sametinget deltar også i den administrative kontaktgruppen. For Sametinget er det framover behov for fokusering både på de politiske og administrative prosessene innenfor EU systemet, men det er behov for økte ressurser til dette.

Interreg-administreringen krever store økonomiske og administrative ressurser sammenlignet med den årlige tildelingen av statlige midler, og Sametinget har derfor ikke prioritert dette arbeidet i 2005. Interregprogrammene går inn i sin fjerde periode (2007-2011). Sametinget anser det som viktig at arbeidet i inneværende periode videreføres, men at man får ett samisk program som omfatter hele Sápmi. Fordi de økonomiske rammene for administrering av programmet er så små, har ikke Sametinget muligheten til å påta seg sekretariatsarbeidet, men vil likevel ha en oppfølging av programarbeidet sammen med Sametinget i Sverige.

FN

Sametinget deltar aktivt i arbeidet med utarbeidelsen av en urfolkserklæring i regi av FN. Sametinget har i 2005 deltatt i Norges delegasjon på første del av arbeidsgruppens (IWSGDD) ellefte sesjon. Siste del av sesjonen holdes i 2006. Arbeidsgruppen skulle ha ferdigstilt sitt arbeid i 2004 som en del av FNs urfolkstiår. Mandatet ble imidlertid forlenget med ett år da man enda ikke var kommet til enighet etter den tiende sesjonen.

Permanent Forum for urfolkssaker avholdt sin fjerde sesjon i mai. Sametinget ser arbeidet i forumet som meget viktig og bidrar derfor med økonomisk støtte til lederen.

Sametinget følger kontinuerlig opp det internasjonale arbeidet med Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD), og ser store utfordringer knyttet til nasjonal implementering av konvensjonen. Staten er etter CBD artikkel 8 (j) forpliktet til å respektere, bevare og opprettholde de tradisjonelle kunnskapene til samene i Norge. Sametinget har påpekt at det er gjort svært lite i praksis på feltet som omfatter CBD 8 (j) i Norge. Selve grunnlaget for å kunne utøve en forsvarlig og meningsfull bevaring av samenes tradisjonelle kunnskaper er for eksempel ikke på plass, og Sametinget er derfor svært opptatt av at det må gjøres en systematisk og omfattende dokumentasjon (registreringer m.v.) av slike kunnskaper. Et slikt prosjekt vil også virke til å synliggjøre og legitimere tradisjonelle kunnskaper om biologisk mangfold som en viktig kilde i natur- og miljøvernarbeid, for eksempel som indikator på klimaendringer.

Helse

Sametingets hovedmål for samisk helse- og sosialpolitikk er en helhetlig og likeverdig helse og sosialtjeneste til det samiske folk, på lik linje med den øvrige befolkning. Sametinget har i 2005 arbeidet aktivt med helse og sosialpolitiske spørsmål. En sentral målsetting er å øke kunnskapen og forståelsen for samiske tjenestemottakeres behov og rettigheter

Samer som urfolk har rettigheter regulert i norsk lov og internasjonale konvensjoner. Rettighetene sikrer blant annet rett til nødvendig helsehjelp og informasjon på eget språk. I ILO- konvensjonen nr 169 artikkel 25 sikres også samene rett til å være med på å utforme de aktuelle helsetilbud, og stadfester samiske brukeres rett til tilfredsstillende helsetjenester.

Sametinget har i 2005 behandlet melding om samiske helse- og sosialtjenester. Meldingen beskriver det strategiske helse- og sosialpolitiske arbeidet i Sametinget. Sametinget har et overordnet ansvar for

utforming av samisk helse- og sosialpolitikk, og er den mest sentrale premissleverandør ovenfor myndigheter i utvikling av et likeverdig tilbud til det samiske folk. Dette innebærer både en koordinerende og pådrivende rolle ovenfor sentrale myndigheter. Arbeidet med å synliggjøre samiske tjenestemottakeres rettigheter og behov innenfor et så stort fagfelt er svært ressurskrevende.

Sametinget disponerer midler til oppfølging av regjeringens handlingsplan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning "Mangfold og likeverd". Midlene blir i hovedsak tildelt helse- og sosialprosjekter etter søknad. Midlene overført til Sametinget for dette formål har vært tilnærmet uforandret siden 1999. Sametinget ser et behov for økt tildeling til dette formålet. I områder med sørsamisk bosetning er det særlig store utfordringer.

I 2005 prioriterte Sametinget følgende satsingsområder: utrednings- og prosjektarbeid med sikte på tilpasning av helse- og sosialtjenester til samisk virkelighet, metodeutvikling og tilretteleggelse av tiltak for ulike behov innenfor den ordinære helse- og sosialtjeneste i samiske områder, opplæring av helse- og sosialpersonell i samisk språk og kulturforståelse og utgivelse av pasientrettet helse- og sosialfaglig litteratur på samisk

Samiske barn og unge har krav på en likeverdig og kulturell tilpasset barnevernstjeneste. Fagfolk, behandlingsinstitusjoner, kommunale og offentlige organer må ta utgangspunkt i samiske barn og unges språklige og kulturelle identitet i sine hjelpetiltak. Sametinget har i 2005 jobbet for at Barne- og familievernreformene skal ta hensyn til dette.

Arbeidet i forhold til styrking av psykisk helse har vært et satsingsområde både nasjonalt og for Sametinget over noen år. I tilknytning til dette har Sametinget etterlyst et behandlingstilbud som er språklig og kulturelt tilpasset samiske rusmisbrukere. Forebygging og ettervern innen rusomsorg har i tillegg vært satsingsområde i tildeling av stipend innen rehabiliteringsrettede fag i 2005.

Sametinget har i 2005 hatt kontakt med statens seniorråd hvor utfordringene i forhold til eldrepolitikken generelt og samiske eldre spesielt har vært tema. Sametinget har i etterkant bedt om at det opprettes et samisk eldreombud som skal ivareta og fremme samiske Eldres interesser i samfunnet. Samiske eldre er en gruppe som i liten grad har stilt krav til tjenestetilbudene.

Samisk språk

Morsmålet er hjertets språk. Gjennom morsmålet kan mennesket best og tydeligst uttrykke sine tanker, ideer, lengsler og ønsker. Språket er et av de mest grunnleggende elementer i samisk kultur. Et levende språk forutsetter at det er i aktivt bruk i den samiske befolkningen, i alle hverdagens situasjoner – både i hjemmet og i det offentlige rom.

Kommuner som er innenfor forvaltningsområdet for samisk språk er med på å heve det samiske språkets status og bidrar dermed til å utvikle og bevare språket. Våren 2005 vedtok Stortinget at Tysfjord kommune skal innlemmes i forvaltningsområdet for samisk språk fra 01.01.06. Dette betyr også at Nordland fylkeskommune innlemmes i forvaltningsområdet fra samme tidspunkt. Tysfjord kommune vil være den første kommunen i Norge som har lulesamisk som forvaltningspråk, likestilt med norsk. Fra 01.01.06 vil forvaltningsområdet for samisk språk bestå av 7 kommuner og 3 fylkeskommuner. Sametinget er meget fornøyd med at regjeringen i budsjettet for 2006 har satt av midler til den vedtatte utvidelsen av forvaltningsområdet.

Sametinget har i løpet av 2005 vært i kontakt med flere kommuner som utreder mulighetene for å bli innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk. Snåsa kommune har også sendt inn søknad til departementet om at de ønsker å bli innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk. Sametinget er positiv til at Snåsa kommune innlemmes, og forventer at de vil være en del av forvaltningsområdet fra 2007. Forutsetningen for at forvaltningsområdet skal utvides er at det bevilges flere midler slik at utvidelsen ikke går på bekostning av kommunene og fylkeskommunene som allerede er innlemmet i forvaltningsområdet.

I Sametingets melding om samisk språk er et av målene at det skal opprettes flere samiske språksentre, og spesielt i sørsamisk område. Aajege samisk språk- og kompetansesenter på Røros ble som første sørsamiske språksenter i 2005 innlemmet i Sametingets ordning om faste tilskudd til samiske språksentre

I 2004 opprettet Sametinget et forum for samiske språksentre, der målet er utveksling av erfaringer og ideer. En gang i året møtes de ansatte på alle språksentrene til et felles seminar.

Sametinget avsetter årlig språkprosjektmidler til tiltak både innenfor og utenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Formålet med språkprosjektmidlene er å styrke samisk språk. I 2005 ble følgende prioriteringer valgt for områdene innenfor forvaltningsområdet for samisk språk: innsamling, utvikling og registrering av terminologi, innsamling av samiske stedsnavn og prosjekter som gir barn og unge et tilbud om arenaer hvor samisk språk høres og synes, og som gir positive relasjoner til språket. For området utenfor forvaltningsområdet for samisk språk ble følgende prioriteringer valgt: prosjekter som gir tilbud til barn og unge om arenaer hvor samisk høres og synes, og som gir positive relasjoner til språket, økt muntlig språkbruk, innsamling, utvikling og registrering av terminologi samt innsamling av samiske stedsnavn. Det er et nært samarbeid med det svenske Sametinget om lulesamisk språkarbeid.

Sametingets nye orddatabank www.risten.no ble åpnet 22.06.05. Orddatabanken inneholder nord-, lule- og sørsamiske ord og termer. I samarbeid med Samisk språknemnd og sametingene i Finland og Sverige vil Sametinget utvikle orddatabanken til å bli en nordisk samisk orddatabank. Samiske språk har i liten grad utviklet moderne terminologi. Sametinget har i 2004 og 2005 fått støtte fra Nordplus Språk til oversetting av Ordbok for samfunn og helse til alle samiske språk i Norge. Disse termene legges inn i orddatabanken. Samisk språk brukes innen stadig flere fagområder. Et kontinuerlig terminologiarbeid er derfor påkrevet. Dette arbeidet må styrkes og effektiviseres, og flere aktører som for eksempel kommuner må delta.

Tilknytning til sted er et sentralt element i samisk tankegang, samiske stedsnavn er derfor en viktig del av den samiskspråklige arven. Synliggjøring av stedsnavn er også en viktig dokumentasjon av samisk tilstedeværelse i og bruk av ulike geografiske områder. Rådgivning om samiske stedsnavn er et stort arbeidsfelt for Sametingets navnekonulenttjeneste.

Opplæring, utdanning og forskning

For å kunne forme utviklingen av det samiske samfunnet er retten til selv å bestemme innhold og form i opplæringen på alle utdanningsnivåer viktig. Sametinget anser retten til selv å bestemme

innhold og form i opplæringen på alle utdanningsnivåer, som grunnleggende for utformingen av det samiske samfunnet. Sametingets myndighet til å fastsette rammene for opplæringen må derfor styrkes.

Samiske barnehager

I 2005 vedtok Stortinget en ny lov om barnehager. I loven er samiske barns rettigheter i barnehagen noe styrket. Det er blant annet lovfestet at alle barnehager skal ta hensyn til barnas alder, funksjonsnivå, kjønn, sosiale, etniske og kulturelle bakgrunn, herunder samiske barns språk og kultur. I loven slås det fast at det er kommunen som har ansvaret for at barnehagetilbudet til samiske barn i samiske distrikt, bygger på samisk språk og kultur. I øvrige kommuner skal forholdene legges til rette for at samiske barn kan sikre og utvikle sitt språk og sin kultur.

Sametinget behandlet melding om samiske barnehager Våre barn, vårt håp, vår stemme i mai 2005. Meldingen skisserer noen konkrete tiltak, blant annet tiltak for styrking av samisk språk i barnehager, kompetanseheving og utdanningstiltak for ansatte i barnehager, tilskuddordninger og læremiddelsituasjonen.

Grunn- og videregående opplæring

Som en del av Kunnskapsløftet ble arbeidet med nye læreplaner påbegynt i august 2004, og de siste læreplanene fastsettes i 2007. Sametingets arbeid med læreplaner er delt på følgende måte: utarbeide samisk innhold i nasjonale læreplaner og utarbeide samiske læreplaner. Utarbeidelse av samisk innhold til nasjonale læreplaner følger Utdanningsdirektoratets organisering og tidsplan. Sametinget har myndighet til å fastsette det samiske innholdet i nasjonale læreplaner og fastsette læreplanene for fagene samisk duodji og reindrift. Arbeidet er meget omfattende og har krevd store ressurser i 2005. Sametinget deltar også i evalueringen av Kunnskapsløftet som er initiert av Utdanningsdirektoratet

Sametinget har i 2005 fastsatt samisk innhold i nasjonale læreplaner for grunnskolen og i videregående opplæring i fagene norsk, engelsk, naturfag og kroppsøving, kalt læreplaner i pulje 1. Læreplanene ble fastsatt av Utdannings- og forskningsdepartementet i august 2005.

Sametinget har utarbeidet forslag til samisk læringsplakat og samiske læreplaner i fagene samisk som førstespråk, samisk som andrespråk, norsk for elever med samisk som førstespråk, norsk for elever med samisk som andrespråk, naturfag, duodji, samfunnsfag, musikk, mat og helse og kristendoms-, religions- og livssynskunnskap. De fem første læreplanene er utarbeidet både for grunnskolen og videregående opplæring, og de fem siste bare for grunnskolen. Forslagene er sendt ut på høring, med unntak av læreplan i norsk for elever med samisk som andrespråk og naturfag på videregående nivå. Samisk læreplan for kristendoms-, religions- og livssynskunnskap sendes på høring senere. Sametinget fikk ikke gjennomslag for at det utarbeides egen læreplan i norsk for elever med samisk som andrespråk. Fylkesmannen i Finnmark og Sametinget arrangerte i samarbeid med Utdanningsdirektoratet høringskonferanse i forhold til samiske læreplaner i desember.

Nasjonale læreplaner pulje 2 (videregående opplæring) som har vært på høring, er bearbeidet og skal fastsettes av Utdanningsdirektoratet og Kunnskapsdepartementet i 2006. Planene skal ha samisk innhold som fastsettes av Sametinget. Læreplaner pulje 2 innbefatter læreplaner for videregående opplæring; fellesfagene samfunnsfag, historie, geografi og religion og etikk, felles programfag i

studieforberedende utdanningsprogrammer videregående trinn 2-3 og felles programfag i yrkesforberedende utdanningsprogrammer videregående trinn 1.

Samiske læreplaner pulje 2 (samisk historie og samfunn, en samisk delplan innen utdanningsprogram for musikk, dans og drama, en samisk delplan innen programområdet for formgivning, fellesfaget historie) og samiske læreplaner pulje 3 (reindrift Vg 2 og design og duodji Vg 2) er under utarbeiding.

Engerdal kommune besluttet å legge ned Elgå Oppvekstsenter fra 2006 dersom kommunen ikke fikk tilleggsbevilgning til drift. Sametinget gjennomfører et fem-årig språkmotiveringsprosjekt rettet mot de samiske barna ved dette sentret, prosjektet avsluttes våren 2006. En nedleggelse av oppvekstsentret vil frata de samiske barna en naturlig arena og et noe beskyttet miljø for samisk språkoppygging. Sametinget arbeider for å finne en løsning for en opprettholdelse av Elgå Oppvekstsenter. Oppvekstsenteret er også et av tiltakene i samarbeidsavtalen med fylkeskommunene i sørsamisk område.

Elgå oppvekstsenter ligger nært Sverige og benytter språklig og kulturell arbeidskraft fra Sverige. Et samarbeid over landegrensene er derfor naturlig da det også på svensk side er små skolesamfunn. Sametinget er glad for at regjeringen har tatt kontakt med sentrale myndigheter i Sverige om styrking av opplæring på tvers av landegrensene i sørsamiske områder.

Sametingets strategiske plan for samisk læremiddelutvikling 2001-2005 er brukt som grunnlag for tildeling av midler til nye læremiddelprosjekter i 2005. Blant annet har det på grunnlag av erfaringer som er gjort gjennom prosjektet Samisk begynneropplæring, blitt tildelt midler til utvikling av læreverk for begynneropplæring i lesing på nordsamisk. Det har blitt lagt særskilt vekt på utvikling av digitale/nettbaserte læremidler.

Samisk begynneropplæring er et 5-årig prosjekt, hvor hovedmålsettingen er å finne fram til de lesemetodene og den lesemetodikken som passer best for elever som har samisk som førstespråk og får sin grunnleggende leseopplæring på samisk. Prosjektet ble påbegynt i 2000 og er i 3 faser. Fase III har i 2005 konsentrert seg om resultatene fra leseferdighetstestene for 5. trinn, prosess-skriving og presentasjon av arbeidsprøven som er tilpasset samisk og lese- og skriveopplæring i Finland. Prosjektet ble avsluttet juni 2005. Prosjektet er evaluert, og evalueringsrapport vil foreligge i løpet av 2006.

Samisk læringsnett er Sametingets nettside for skoler og barnehager. Nettsiden ble offentlig åpnet i januar 2003. Nettsiden er en del av Skolenettet, og er et samarbeid med Utdanningsdirektoratet. Utdanningsdirektoratet har ansvaret for den tekniske delen av nettsiden og Sametinget er ansvarlig for innholdet. Høsten 2004 ble det bestemt at nettsiden skulle, som resten av Skolenettet, ta i bruk nytt publiseringsverktøy og få nytt design. Nytt design er utviklet, og arbeidet med å legge ut stoff på nettstedet er påbegynt.

Sametinget har deltatt i styringsgruppa til Troms fylkeskommunes prosjekt samisk kulturkunnskap. Prosjektet har som formål at ingen elever skal gå ut av videregående opplæring i Troms uten grunnleggende kunnskaper om samiske forhold. Prosjektet er i avslutningsfasen.

Sametinget ser derfor at det er et stort behov for etablering av spesialpedagogiske rådgivningstjenester i lule- og sørsamiske områder i tilknytning til spesialpedagogisk støtte.

Høyere utdanning

Sametingets plan for kompetanseheving i spesialpedagogikk 2004-2006 retter seg mot lule- og sørsamisk område, Sør-Troms og nordre Nordland og har fokus på lese- og skrivevansker og tospråklighet. Stipend mottakerne er ansatte ved barnehager og skoler med samiske barn, samt fagpersoner ved pedagogisk-psykologiske distriktskontorer i disse områdene.

Sametinget har i 2005 etablert en ny stipendordning til studenter som tar høyere utdanning innenfor fagområdene barnehage og opplæring. I 2005 ble rekruttering til lærerutdanninger i lule- og sørsamisk område prioritert. Dette stipendet ble også tildelt til høyere utdanning i samisk.

Sørsamisk språk et truet språk i verdenssammenheng, må prioriteres. Det er et nasjonalt ansvar å legge til rette for den samiske samfunnsutvikling, dette gjelder også for høyere utdanning som er essensiell for denne utviklingen. Det er helt nødvendig å få avklart ansvars plassering og tilstrekkelig finansiering.

Samisk forskning og statistikk

Sametinget har i 2005 arbeidet for å få et tettere samarbeid med Norges forskningsråd. I forbindelse med dette arbeidet fikk Sametinget innspill fra alle forsknings- og utdanningsinstitusjoner nord for Dovre på sentrale problemstillinger rundt samisk forskning.

Det nåværende Program for samisk forskning i Norges forskningsråd legges ned ved utgangen av 2005. Sametinget har gitt regjeringen og Forskningsrådet signaler om at det er ønskelig at programperioden utvides med ytterligere fem år og at programmet får økte budsjetter. I St.meld. 20 2004-2005 Vilje til forskning gir regjeringen klare signaler om at programmet forlenges. Sametinget har gitt innspill til hvilke fagområder et nytt program for samisk forskning bør vektlegge.

Sametinget startet i 2003 opp et prosjekt for å få utviklet en egen statistikk for den samiske befolkningen. Dette er et prosjekt som har til hensikt å få til en permanent løsning vedrørende utarbeidelse av samisk statistikk. Nordisk Samisk Institutt og Statistisk sentralbyrå er involvert i prosjektet. I 2005 er det spesielt blitt jobbet med utgivelse av en samisk statistisk årbok som vil bli publisert tidlig i 2006.

Sametinget har foreslått medlemmer til styret i Nordisk Samisk Institutt, forslaget ble ikke tatt til følge av styret for Samisk høyskole.

Det skal oppføres et vitenskapsbygg i Kautokeino. Formålet med vitenskapsbygget er blant annet å samle samiskspråklige oppgaver og samisk vitenskaplig virksomhet i et større miljø. Høsten 2004 fikk Statsbygg i oppdrag å intensivere arbeidet med prosjekteringen av bygget. Målet er ferdigstillelse i 2009. Sametinget har lenge vært engasjert i saken og synes det er gledelig at regjeringen har fremskyndet prosessen.

Barn og unge

Sametinget har et ønske om å drive en aktiv ungdomspolitik, og opprettet i 2003 et ungdomsutvalg. Utvalget skal delta i planlegging, gjennomføring og etterarbeid i forbindelse med Sametingets

ungdomskonferanser. I tillegg skal utvalget bidra til å styrke samiske unges medbestemmelse og innflytelse på Sametingets politikk.

Sametingets 5. ungdomskonferanse "Gulahallatgo?" ble avholdt på Saltstraumen utenfor Bodø 21. - 23. oktober 2005. Tema for konferansen var samisk språk, samisk språkforvaltning og samisk språkutvikling. Ungdomskonferansen fremmet tre uttalelser. Konferansen anmodet Sametinget om å arbeide for endring i opplæringsloven § 6-2, om å fjerne minimumskravet på ti elever for at samiske barn i grunnskolen skal sikres opplæring på samisk i hele landet. I tillegg uttalte konferansen at det må settes i gang tiltak for å redusere hindringer samisk ungdom møter når de ønsker høyere utdanning innenfor samisk språk, særlig lule- og sørsamisk. Den siste uttalelsen var et krav om samisk som valgfritt sidemål for alle elever i Norge.

Den kulturelle skolesekken er et nasjonalt utviklingstiltak for mer kunst og kultur i skolen. Tiltaket skal legge til rette for at elever i grunnskolen får lettere tilgang til kunst- og kulturuttrykk av alle slag. Den kulturelle skolesekken forutsetter et nært faglig samarbeid mellom skole- og kultursektoren på alle tre forvaltningsnivå (stat, fylkeskommune, kommune). Verken Sametinget eller noen av de samiske kulturinstitusjonene er involvert i denne ordningen. Det er behov for at det avsettes egne midler både til samiske museer og institusjoner og til Sametinget for å sikre et samisk innhold i Den kulturelle skolesekken.

Samisk kunst- og kulturliv

Den samiske kulturen har vist seg å være svært omstillings- og levedyktig. Fremdeles er store deler av det samiske verdigrunnet knyttet til et liv i nærhet til naturen. Samtidig har det samiske samfunnet i stor grad tilpasset seg dagens kunnskaps- og informasjonssamfunn. Samlet sett skaper dette et mangfold i den samiske kulturarven som er viktig å bevare og videreutvikle.

Sametinget vil understreke at videreutvikling av samisk kunst og kultur er et nasjonalt ansvar. Den norske stat har gjennom ulike lover og konvensjoner forpliktet seg til å ta ansvar for samisk språk, kultur og samfunnsliv, og det er derfor også et ansvar at de økonomiske rammene for utviklingen er på plass. Sametinget opplever en stor ressursmangel innen dette feltet, og denne situasjonen er uholdbar på lang sikt.

Sametinget har i 2005 behandlet "Melding om samisk kunst". Meldingen griper fatt i de kunstpolitiske utfordringer, og omhandler utviklingstrekk, virkemiddelbruk og fremtidige utfordringer innenfor de ulike kunstområdene. Sametinget har fått overført ansvaret for institusjoner og ordninger som skal fremme samisk kunst og kultur. Med meldingen ønsker Sametinget å synliggjøre de politiske visjoner og perspektiver for samisk kunst som manglet i St. meld. nr. 48 (2002-2003) Kulturpolitikk frem mot 2014.

Sametinget har de senere årene opplevd stagnasjon fra statlige myndigheters side både når det gjelder politikktutvikling og økonomiske ressurser til samiske kunstformål. Økningen i de økonomiske overføringer fra Kirke- og kulturdepartementet har ikke vært som forventet. Dette er ikke i tråd med statens forpliktelser.

Samisk teater, film og festivaler

De samiske teatrene spiller en viktig rolle som arenaer for opplevelse av samiske kunst- og kulturuttrykk og for bruk av samisk språk. Sametinget har hatt som målsetting at Beaivváš Sámi Teáhter sikres et forsvarlig økonomisk fundament for virksomheten som samisk nasjonalteater, slik at de er i stand til å betjene hele det samiske bosettingsområdet. Sametinget har i 2005 bidratt til gjennomføring av forprosjekt til et teaterbygg for Beaivváš Sámi Teáhter. Sametinget har vært opptatt av å sikre et forsvarlig driftsgrunnlag for Áarjelhsaemien Teatere/Sydsamisk Teater. I samarbeidsavtalen mellom Sametinget og fylkeskommunene i sørsamisk område er det nedfelt at partene sammen skal arbeide for å sikre et forsvarlig driftsgrunnlag for Áarjelhsaemien Teatere. I teater-sammenheng har Sametinget videre lagt vekt på støtte til scenekunst som har hatt barn og unge som deltakere og målgruppe.

De samiske festivalene er betydningsfulle arenaer for å fremme samisk kultur og som møteplasser for den samiske befolkningen. Framveksten av samiske festivaler innebærer store muligheter, men også utfordringer, der prioritering og finansiering er de viktigste. Det er bevilget festivalstøtte til fire faste samiske festivaler i 2005: Riddu Riđđu i Kåfjord, Samisk musikkfestival i Kautokeino, Påskefestivalen i Karasjok og Márkomeannu i Skånland/Evenes. I tillegg er det gitt prosjekttilskudd til andre samiske festivaler og urfolksfestivaler. Statens ordning med knutepunktinstitusjoner fremmer ulike kulturytringer. Sametinget mener at det er viktig at også en samisk festival får et slikt ansvar. I den forbindelse utpeker Riddu Riđđu festivalen i Kåfjord seg som et naturlig valg med sin fokus på urfolk og sitt internasjonale engasjement.

Samisk filmfestival i Kautokeino har utviklet seg til å bli en betydningsfull arena for presentasjon av samisk film og urfolksfilm. Festivalen har lyktes med sin profilering og har befestet sin posisjon som en inspirasjonskilde for utvikling av samisk film. Gjennom sin urfolksprofil har de også vært med på å styrke samarbeidet og samhørigheten mellom samer og andre urfolk.

Kunstneravtalen og samiske forlag

Sametinget har inngått samarbeidsavtale med de samiske kunstnerorganisasjonene gjennom paraplyorganisasjonen - Sámi Dáiddárráđđi/Samisk kunstnerråd (SDR). Dette er gjort i form av en hovedavtale. Formålet med samarbeidsavtalen er å utvikle et mangfoldig samisk kulturliv. Partene skal etablere retningslinjer, ansvar og forpliktelser for framtidige forhandlinger om samiske kunstneravtaler mellom Sametinget og samiske kunstnere. Hovedavtalen er bindende i en periode på åtte år av gangen og skal følges opp av årlige avtaler med konkrete tiltak. De budsjettmessige virkningene med oppfølging av avtalen vil tre i kraft i budsjettåret 2006.

Det ble også i 2005 satt av midler til innkjøp av kunst og duodji. I påvente av et kunstmuseum er innkjøpt kunst midlertidig lagret på Sámiid Vuorká Dávvirat. Dette er en uholdbar situasjon. Arbeidet med å få etablert et kunstmuseum må derfor prioriteres. Det er også i år delt ut arbeidsstipend, etableringsstipend, materialstipend og reise- og studiestipend. Sametinget har bedt statlige myndigheter å øke kvotene på stipend til samiske kunstnere.

Situasjonen for finansiering av samisk skjønnlitteratur har lenge vært i en meget vanskelig situasjon. Dette har resultert i at mange litteraturprosjekt må vente i flere år før de kan realiseres. Denne situasjonen er frustrerende for både forfattere, forlag, lesere og for hele det samiske samfunnet.

Sametinget arbeider nå med å få i stand en innkjøpsordning for skjønnlitteratur og en fast støtteordning for produksjon av faglitteratur. En realisering av disse tiltakene vil avhenge av om en får økte økonomiske bevilgninger til litteraturfeltet.

Det registreres en økning i antallet forlag som utgir samisk litteratur, læremidler og musikk, og ett nytt forlag oppnådde samisk forlagsstøtte i 2005. Avsetningen til samiske forlag har hatt en ubetydelig økning siden opprettelsen av ordningen i 1994, og økningen av antallet forlag har resultert i en betydelig nedgang i støtten til det enkelte forlag.

Samisk musikk har bidratt til å synliggjøre og løfte samisk kultur både i den samiske befolkningen og i verden for øvrig. Det er viktig å styrke og utvikle samisk musikkmiljø og å gi mulighet for å formidle samisk musikk. Avsetningen til musikk har vært på samme nivå over flere år, mens antall søknader har økt.

Kulturhus og idrett

Kulturhusene har vist seg å ha stor betydning som arena for bevaring og vitalisering av samisk språk og kultur. Sametinget har ikke mulighet til å utvikle eksisterende institusjoner og ordninger, eller å etablere nye tiltak med sikte på utvikling av samisk kunst og kultur, uten at de statlige rammebetingelser økes.

Det har pågått et arbeid sammen med fylkeskommunene for å realisere utbyggingsklare kulturhusprosjekter. Sametinget forventer at staten tar ansvar for utbyggingen av samiske kulturhus og at de økonomiske rammevilkårene er i forhold til behovene. For å realisere kulturhusplaner som ikke er definert som nasjonale bygg, har Sametinget hatt som målsetting at det opprettes et eget kultursenterfond. Sametinget har heller ikke fått gjennomslag for dette hos sentrale myndigheter.

Samisk idrett er av stor betydning for fremme av samisk kultur. Gjennom aktiviteter knyttet til idrett vil man styrke identitet, språk og tilhørighet. Sametinget har over flere år arbeidet aktivt overfor de sentrale myndighetene for å styrke rammebetingelsene for samisk idrett, og i 2005 ble samisk idrett tildelt spillemidler. Tildelingen er på langt nær nok til å dekke opp for alle de behovene som er innenfor samisk idrett. Det er allikevel et viktig prinsipielt gjennombrudd som er oppnådd gjennom denne tildelingen. Sametinget og Finnmark fylkeskommune har samarbeidet om utredningen "Samisk idrettsanlegg for lassokasting og reinkappkjøring". Rapport ble ferdigstilt i 2005 og Sametinget ønsker å få disse anleggene inn i spillemiddelordningen. Kulturdepartementet vil vurdere å ta anlegg for samisk idrett med ved revisjon av ordningene i 2006.

Sametinget har i 2005 bidratt til arbeidet med å forberede samenes deltakelse i Arctic Winter Games i Alaska i 2006.

Bibliotek

For Sametinget er det et overordnet mål å gi hele den samiske befolkning et tilfredsstillende bibliotektilbud. I den sammenheng er det viktig å ansvarliggjøre de enkelte kommuner og bibliotek for å etablere likeverdige bibliotektilbud til den samiske og norske befolkningen. Bedre samiske bibliotektilbud vil samtidig bidra til økt kunnskap og informasjon om samer og samisk kultur til den øvrige befolkningen.

Etter flere års arbeid med å finne et biblioteksystem som har støtte for bruk av samiske tegn, har Sametingets bibliotek, Samisk spesialbibliotek gått inn i BIBSYS. Dette biblioteksystemet samler katalogene til norske fag- og forskningsbibliotek, og forenkler brukernes tilgang til 112 biblioteksressurser. Dermed er Samisk spesialbiblioteks samling søkbar i samme katalog som andre institusjoner med materiale på samisk og om samiske forhold, for eksempel Sámi Állaskuvla og Universitetsbiblioteket i Tromsø. BIBSYS har også laget et samisk brukergrensesnitt til sin søketjeneste på nett.

Tilskuddsordningen for å styrke det samiske bibliotektilbudet i landet er videreført. I 2005 var målgruppen skole- og folkebibliotek i Finnmark, Troms, Nordland og det sørsamiske området. Sametinget har prioritert bibliotek som ikke har eller som har lite samiskspråklig bibliotekmateriale fra før og de som støtter de samiske tiltakene i prosjektet Gi rom for lesing.

Sametinget fikk i 2005 en ekstra bevilgning fra departementet til investering av ny bokbuss i sørsamisk område. I statsbudsjettet for 2006 er det også lagt inn en bevilgning til investering av bokbuss. Dette er svært positivt, men det betyr også at driftsstøtten til de samiske bokbussene må bli mer forutsigbar, og at Sametinget får bevilget nok midler til dette. Tilskuddsordningen er for Sametinget et sentralt virkemiddel i arbeidet med å styrke de samiske bibliotektilbudene i områder med spredt bosetting og dårlig utviklede tjenestetilbud.

Samiske museer

De samiske museene er viktige institusjoner for å forvalte den samiske kulturarven til kommende generasjoner, og de er viktige bidragsytere til utviklingen av moderne samiske samfunn. Sametinget tar ansvar for å være med på å utvikle de samiske samfunn, der de samiske museene er sentrale samfunnsinstitusjoner. Sametinget behandlet melding om samiske museer i februar 2005. Meldingen danner grunnlaget for det fremtidige strategiske museumspolitiske arbeidet i Sametinget.

Sametinget har i 2005 arbeidet med å følge opp intensjonene i museumsmeldingen. Førsteprioritet har vært arbeidet med museumsreformen. Reformen går i korthet ut på å slå sammen samiske museer til færre museumsenheter, med formål å styrke museene gjennom bedre utnyttelse av ressursene, samt opprette faglige museumsnettverk mellom konsoliderte enheter. Sametingets arbeid med museumsreformen bygger på en modell med fire samiske museumssiidaer.

Som en oppfølging av museumsreformen vil museet i Sørsamisk museumssiida, Saemien Sijte, fra 01.01.06 endre organisasjonsform fra museumsforening til stiftelse. En slik endring skal virke til at Saemien Sijte i større grad vil være et museum for hele den sørsamiske befolkningen.

I Finnmark er det to museumsenheter, Nordvestsamisk og Tana og Varanger museumssiida. Sametinget har i 2005 bevilget prosjektmidler til disse slik at de kan frigjøre ressurser til å arbeide med reformen. Målet er at disse to siidaene blir etablert i løpet av 2006.

Før museumsreformen kan gjennomføres i Midtsamisk museumssiida må det utarbeides en delutredning for museene i Troms og Nordre Nordland. Delutredningen vil innebære en gjennomgang av forholdene i Troms og Nordre Nordland med strategier for nettverksoppbygging og

oppbygging av museumsvirksomheten i dette området. Utredningsarbeidet er påbegynt og vil sluttføres i 2006.

Sametinget har arbeidet for å få sentrale myndigheter til å finansiere utbygging av Østsamisk museum over statsbudsjettet 2006. Det er gjennomført arkitektkonkurranse og anbudsrunde, etter en betydelig reduisering av arealet. Det viser seg likevel at kostnadene vil overskride rammene. Utbygging av Østsamisk museum er derfor utelatt i statsbudsjettet for 2006, noe som er sterkt beklagelig. Sametinget har arbeidet for at det skal bevilges midler for 2006 slik at byggearbeidet raskt kommer i gang og at rammene for prosjektet økes i henhold til Statsbyggs beregninger.

Sametinget er med i et samarbeidsprosjekt med Ájtte svensk fjell- og samemuseum i Sverige og Siida-museet i Finland om prosjektet *Recalling Ancestral Voices – Repatriation of Sámi Cultural Heritage*. Prosjektet har som mål å kartlegge samisk gjenstandsmateriale som befinner seg på offentlige institusjoner i Norden og Europa, samt å legge materialet inn i en database. Prosjektet vil danne et viktig og nødvendig grunnlag for tilbakeføringsspørsmålet. Prosjektet er søkt finansiert gjennom EU-midler, og vil igangsettes når det er fullfinansiert.

Sør-Varanger kommune vedtok i 2003 at de ønsker Sør-Varanger museum inn under Sametingets forvaltning. Dette har Sametinget stilt seg positiv til. Finnmark fylkeskommune har gått i mot en slik overgang på bakgrunn av at fylkeskommunen mener museet ikke oppfyller kriteriene Sametinget har satt for samiske museer. På bakgrunn av dette har ABM-utvikling (Statens senter for arkiv, bibliotek og museum) foreslått en delt forvaltningsmodell mellom Sametinget og Kultur- og kirke departementet for Sør-Varanger museum. Dette forslaget kan Sametinget ikke stille seg bak, og har derfor bedt om en endelig avklaring fra departementet.

Samarbeidet med ABM-utvikling

Det er nødvendig at Sametinget tildeles økte rammebevilgninger til samiske museer for en god forvaltning og utvikling av de samiske museene. Sametinget har derfor i 2005 signalisert til både Kultur- og kirke departementet (KKD) og ABM-utvikling (Statens senter for arkiv, bibliotek og museum), at kontakt og samarbeid må formaliseres og styrkes, blant annet for å øke forståelsen for de spesielle behovene som finnes i det samiske samfunnet. Sametinget har også signalisert at vi ønsker at ABM-utvikling skal inneha kompetanse om samisk kultur og historie. ABM-utvikling innehar stor kompetanse innenfor arkiv, bibliotek og museum som Sametinget ønsker å dra nytte av.

Økonomiske oppfølging av de samiske museene

Det har i 2005 foregått et aktivt og målrettet arbeid for å konsolidere de samiske museene som en oppfølging av museumsreformen, jf. St.meld. nr. 22 (1999-2000). I budsjettet for 2006 er det til nå bevilget over 150 mill. kr til museer som et ledd i museumsreformen, av dette er det bare bevilget 2 mill. kr for å styrke det samiske museumsarbeidet. Dette til tross for at de samiske museene har et langt dårligere utgangspunkt enn de museene som så langt er blitt styrket gjennom reformen. Skal samisk historie og kultur bli dokumentert og formidlet på en nødvendig og god måte, er det avgjørende viktig at også de samiske museene kan delta i fornyingen av museums-Norge. Sametinget har ved flere anledninger i 2005 uttrykt bekymring for den dårlige økonomiske oppfølgingen de samiske museene har fått fra sentrale myndigheter gjennom museumsreformen.

Kulturminneforvaltningen

Sametinget benytter mye ressurser til å forvalte kulturminner der Sametinget er delegert myndighet etter kulturminneloven. Sametinget har ansvar for et stort geografisk område som strekker seg over 6 fylkeskommuner.

Sametinget har i 2005 forsøkt å sette fokus på kulturminnepolitikken. Den 25. februar 2005 ble Stortingsmelding nr. 16 (2004-2005) Leve med kulturminner lagt fram av regjeringen. Sametinget har siden november 2004 hatt god dialog med Miljøverndepartementet (MD) om stortingsmeldingen. Sametinget mener at samiske kulturminnevernperspektiver til en viss grad har blitt integrert i meldingen. Sametinget mener likevel at Stortinget i sin behandling burde ha framsatt mer forpliktende tiltak som også omfatter samiske kulturminner og kulturmiljøer i satsingsområdet for kystkultur. I tillegg burde både rettighetshavere og brukere av kulturminner ha blitt inkludert i meldingens omtale av eiere av kulturminner. Samisk bygningsvern er et eget satsingsområde i den nye stortingsmeldingen. Miljøverndepartementet skal ta initiativ til at det blir utarbeidet en plan for den videre oppfølgingen av Sametingets prosjekt om samisk bygningsarv.

Miljøverndepartementet forlenget i slutten av 2004 den gjeldende forvaltningsordningen hvor Sametinget er delegert myndighet etter kulturminneloven. Forvaltningsordningen som Sametinget formelt har per i dag er midlertidig. Det ble besluttet å opprette en arbeidsgruppe som skal utrede framtidig organisering og myndighetsfordeling innenfor samisk kulturminneforvaltning. I gruppa deltar Sametinget med to representanter, mens MD, Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) og Riksantikvaren (RA) deltar med hver sin representant. Arbeidsgruppen har påbegynt sitt arbeid og har drøftet tre ulike alternativer til forvaltningsmodeller. Utredningen skal ferdigstilles i første kvartal 2006.

Bergkunst er en kulturminnetype som vises stor oppmerksomhet fra mange. Bergkunst er et felt innenfor kulturminnevernet som i store deler av verden aktivt knyttes til urfolk. I Norden er det imidlertid framdeles en stor utfordring i både å skape og å få forståelse for at samene skal ha en selvsagt plass i bergkunstforvaltningen. Den største majoriteten av bergkunstfelt inneholder alle motiver som også kan tolkes inn i en samisk kontekst. Sametinget ser det derfor som en selvfølge å delta i det nordiske samarbeidet om bergkunst, og i den forbindelse skape forståelse for at bergkunsten er en naturlig og viktig del av den samiske forhistorien.

Sametinget har fått til gode dialoger med fylkeskommunene i det samiske området gjennom de inngåtte samarbeidsavtalene. Sametinget ønsker et nærmere formalisert samarbeid med de berørte fylkeskommunene og museene hva gjelder spesielt tilrettelegging, skjøtsel og formidling av bergkunst. Bergkunst er et viktig felt innenfor kulturminneforvaltningen, og Sametinget ønsker derfor å være en likeverdig part i dette arbeidet, til tross for knappe økonomiske ressurser.

Næring

Sametinget er aktiv innenfor en rekke næringsområder i det samiske samfunn. Målet er å skape sterke og levedyktige samiske samfunn. Gjennom arbeidet i 2005 har Sametinget arbeidet for at samiske næringer skal få bedret sine rammevilkår. Sametinget næringspolitikk vektlegger tilrettelegging for småskalavirksomhet. De samiske områdene er preget av små bedrifter med lav egenkapital. Husholdet som økonomisk produksjonsvirksomhet, er fortsatt levende i de samiske områdene. Mangel på

risikovillig kapital er en av de store utfordringene i små samiske lokalsamfunn. Gjennom bruken av Samisk utviklingsfond ønsker Sametinget å oppnå målsettingen om robuste og levedyktige samiske samfunn, og Sametinget opplever stadig gode tilbakemeldinger på hvordan kommunene opplever å være innlemmet i Samisk utviklingsfonds virkeområde. Sametingets næringspolitiske tilnærming har gjort at pågangen fra de samiske kommunene for innlemmelse i området har vært stor. Sametinget vedtok i september 2004 å utvide Samisk Utviklingsfond sitt virkeområde betraktelig. Som en konsekvens av utvidelsen har antall søknader til Samisk Utviklingsfond økt betraktelig sammenlignet med 2004. Det er derfor viktig at Sametinget gir de økonomiske forutsetningene for å kunne imøtekomme de store næringsmessige utfordringene som utvidelsen har ført til.

Rettigheter i forbindelse med svangerskap, fødsel og omsorg for små barn for arbeidstakere og for selvstendig næringsdrivende er svært forskjellig. Dagens velferdsordninger for kvinnelige næringsdrivende er svært dårlige. Målet må være at alle kvinner som ønsker å etablere seg som selvstendig næringsdrivende får like gode trygdeordninger som arbeidstakere. Disse velferdsordningene er svært sentrale for kvinner og må være på plass dersom kvinner skal ha mulighet til å delta i næringslivet på lik linje med menn. Sametinget har gitt uttrykk for sin bekymring i forhold til dette i høringsuttalelse til Barne- og familiedepartementets vurdering av velferdsordninger for kvinner.

Jordbruk

Utvidelse av Samisk utviklingsfonds geografiske virkeområde har ført til en betydelig økning av tiltak innenfor jordbruket. Flere utbyggere ser fordelen med å starte samdrift. Det gir blant annet lavere byggekostnader og medlemmene i samdrifter får mer fritid og ferieavløsning. For øvrig er det en avventende holdning blant bønder når det gjelder byggesaker. Det gir seg utslag i at mange tilskudd trekkes tilbake som følge av at gårdbrukerne ikke realiserer byggeplanene sine.

Konsekvensene av WTO-avtalen er ikke klare, og det kan være en avgjørende grunn til at flere venter med å bygge ut. Sametinget har bedt landbruksministeren om å ta særlige hensyn til jordbruk i samiske områder i forbindelse med WTO-forhandlingene. Internasjonale og nasjonale avtaler forplikter den norske stat til å sørge for at avtalen ikke fører til negative konsekvenser for jordbruk i samiske områder. I den sammenheng har Sametinget lansert tanken om å etablere en urfolkssone blant annet for å sikre en sterkere lokal råderett over naturressursene.

Den sentrale landbrukspolitikken har ført til at mange gårdbrukere har avviklet sine bruk og solgt sine melkekvoter. Siden 1997 er for eksempel 15 % av melkekvoten i Finnmark solgt. Samme tendens er det i andre samiske områder. Det er ulike årsaker til denne nedgangen, men rammebetingelsene for å drive jordbruk har blitt forverret de siste årene. Den store nedgangen i melkekvoten i samiske områder har negative konsekvenser for melkeproduksjonen. Dette skaper store problemer for rekruttering til jordbruket, spesielt gjelder det for unge. Utfordringen er å få myndighetene til å tilføre økte melkekvoter til samiske områder. Det gjelder å gjøre nytte av de kvoter der bruk er lagt ned (sovende kvoter), men der kvoten ikke er solgt til andre. Eksisterende bruk i samiske områder må også få tilført økte melkekvoter – det gjelder spesielt mindre bruk som driver jordbruk i kombinasjon med andre næringer eller yrker. Ytterligere reduksjon av melkekvoter vil kunne undergrave samisk jordbruk.

Sametingets deltakelse i jordbruksforhandlingene i 2005 skjedde når forhandlingene på det nærmeste var avsluttet. Rammene for avtalen og jordbrukspolitikken var allerede fastlagt på dette tidspunktet

slik at Sametingets mulighet til å ha en reell påvirkning har vært fraværende. Sametinget har derfor påpekt at Sametinget må trekkes inn i forhandlingen på et mye tidligere tidspunkt.

Fiske

Sametinget ønsker at de marine ressursene forvaltes i et langsiktig og økologisk bærekraftig perspektiv. Sametinget har gått inn for å regulere fiske etter kysttorsk ettersom Det Internasjonale Havforskningsrådet (ICES) ikke har tilrådd fiske på kysttorskbestanden. Sametinget er med i en arbeidsgruppe for å finne fram til en forvaltningsstrategi i oppbyggingen av bestanden samtidig som det tas nødvendig hensyn til fiskernes som skal livnære seg av kysttorskbestanden i denne perioden.

Sametinget ble under plenum i september 2004 invitert av daværende fiskeriminister Ludvigsen til å delta i referansegruppe angående utarbeidelse av St.meld. nr. 19 (2004-2005) Marin næringsutvikling. Sametinget ble ikke hørt i mange av sine viktige forslag, og Fiskeri- og kystdepartementet valgte å oversende meldingen direkte til Stortingets næringskomité uten ordinær høringsrunde. Fiske som næring er sterkt truet gjennom at befolkningen langt på vei er fratatt retten til å fiske. Den framlagte meldingen tar ikke hensyn til dette, selv om en rekke konvensjoner fastslår urfolks rett til å drive fiske. Sametinget har i 2005 jobbet for at det avsettes en egen distriktskvote til de næringssvake områdene, dette er i tråd med Stortingets vedtak fra 1988.

Invasjonen av kongekrabben har hatt store negative konsekvenser for fiskerne i samiske kyst- og fjordområder. Verst er situasjonen for de minste båtene i fjordområdene som har få eller ingen muligheter til å dra til andre områder for å fiske. Sametinget har derfor jobbet en del med denne problematikken, og etter påtrykk fra Sametinget tillot Fiskeri- og kystdepartementet båter under 7 meter i Gruppe I og under 6 meter i Gruppe II, å delta i kongekrabbefisken i 2005. Departementet fulgte også opp Sametingets forslag om å nedsette et utvalg som skal gjennomgå dagens forvaltning av kongekrabbe, samt foreslå framtidig forvaltningsordninger.

Sametinget har i 2005 gitt støtte til to lokale fjordprosjekter, et i Porsanger og et Tanafjorden, som har hatt som mål å øke felling av sel. Dette resulterte blant annet til at årets kvote for steinkobbe i Finnmark for første gang ble fanget.

Miljøverndepartementet har oppnevnt en faggruppe i forbindelse med arbeidet med en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet-Lofoten. Sametinget er sterkt kritisk til at man i forvaltningsplanen behandler Barentshavet og kyst- og fjordområdene hver for seg, da fiskene i Barentshavet er vandrende bestander som har sine gyte- og næringsvandringene inn ved kysten og i fjordene.

Reindrift

Sametinget kommer årlig med innspill til reindrifftsforhandlingene og opplever gang på gang at disse ikke blir tatt hensyn til. I behandlingen av reindrifftsavtalen for 2005/2006 har Sametinget påpekt at skattemessige forhold ved avvikling slår forskjellig ut for de ulike primærnæringene. I tillegg opplever reindriften en stadig økning i driftsutgifter knyttet på avgiftene til de mest sentrale driftsmidlene. Andre primærnæringer har avgiftsfordeler ved investering og bruk av driftsmidlene i næringen. Sametinget vil påpeke at samisk reindrift står i en særstilling i forhold til samisk kultur og næringsliv. Sametinget krever derfor at samisk reindrift minimum får de samme avgifts- og skatteordninger som andre primærnæringer har i dag. Landbruks- og matdepartementet har det overordnede ansvaret for

forvaltningen av primærnæringene, og Sametinget har anbefalt myndighetene til å rette opp slike skjevheter.

Sametinget mener at en ny reindriftslov må ligge til grunn for reintallstilpasningen i Finnmark. Det er viktig at arbeidet med å tilpasse reintallet i forhold til beitegrunnet ses i lys av inngrep, rovviltbestand og ferdsløst i reinbeiteområdene. Myndighetene vil ikke bli ajour med reintalltilpasningen så lenge ressursgrunnet stadig innskrenkes.

Duodji

Sametinget har i samarbeid med duodjiorganisasjonene i 2005 utarbeidet en hovedavtale for duodjinæringene. I henhold til hovedavtalen for duodjinæringene er det inngått en næringsavtale for duodji for 2006. Avtalen betyr at duodjiutøverne nå har fått en ordning som gir muligheter for videreutvikling av den enkeltes virksomhet. Samtidig vil avtalen også bidra til å ivareta duodjitradisjonene og skape arbeidsplasser for unge duodjietablerere.

I forbindelse med etablering av næringsavtale for duodji, er det opprettet et eget fagutvalg for duodji som har som oppgave å godkjenne duodjiutøvere som ønsker å registrere seg i duodjiregisteret. Det er i 2005 også satt i gang et arbeid for å kartlegge duodjinæringens økonomiske situasjon. Sametinget er medlem i det økonomiske utvalget og har sekretariatsfunksjon for de to utvalgene.

Situasjonen i duodjinæringene i rekrutteringssammenheng, har vært et område som Sametinget har jobbet mye med. I 2004 igangsatte Sametinget et 2-årig prøveprosjekt i samarbeid med fylkeskommunene i Troms og Finnmark i forbindelse med utviklingsprogrammet for duodji. Målet med prosjektet er å sikre rekruttering til fagopplæring i duodji.

Opplæringskontoret i reindrift og duodji i Varangerbotn har ansvaret for administrering av ordningen. I 2005 har det vært 11 løpende kontrakter i duodji. Duodjinæringens økonomiske situasjon har gjort at Sametinget har sett at det er et spesielt behov for tiltak for å sikre rekrutteringen. Målet er at duodjilærlingordningen skal komme inn under de ordinære lærlingordningene.

Det er viktig å bedre rammebetingelsene for duodjiutøverne. I forbindelse med utviklingsprogrammet for duodji har Sametinget i samarbeid med duodjinæringene fått utarbeidet en rapport hvor det er gjort vurderinger om fritak fra moms for duodjiutøverne kan bidra til at duodjinæringene blir mer lønnsomme. Rapporten slår fast at fritak er et effektivt virkemiddel for å bedre lønnsomheten i duodjinæringene. Sametinget har innledet en dialog med statssekretæren for samiske saker om mulig oppfølging av tiltak.

Samisk reiseliv

I turistnæringene er det økende etterspørsel etter opplevelsesprodukter basert på samiske levemåter. En rekke aktører har basert sin virksomhet på produksjon av samisk kunst og samiske yringsformer. Denne utviklingen har ført til at slike virksomheter bidrar til arbeidsplasser og samtidig sikrer bosetting i samiske områder. Endringen fra produksjon av varer til produksjon av opplevelser, aktiviteter og informasjon er en trend som er kommet det samiske samfunnet til gode. Potensialet for ytterligere produksjon av slike produkter er stort. Sametinget ser at det er viktig at formidling av

samisk levesett og produkter gjøres på en ekte og troverdig måte og at denne satsningen er i samsvar med samiske interesser, normer og skikker.

I 2005 har Sametinget prioritert kompetanseheving og nettveksbygging innen kultur- og naturbasert turisme. Oppbygging av infrastruktur for vinterturisme er et annet prioritert område i reiselivssatsningen der tilrettelegging av scooter-, ski- og turløyper, og tettere samarbeid mellom utvalgte fjellstuer er sentrale tiltak. Sametinget har i 2005 vært spesielt opptatt av reiselivssatsningen i samiske områder. Sametinget har i 2005 gått inn i samarbeid med Innovasjon Norge og andre aktører i Finnmark for å gjøre noe med reiselivssatsningen i indre Finnmark.

Næringskombinasjoner

Sametinget har siden 1991 hatt en driftsstøtteordning til næringskombinasjoner. En stor del av næringskombinasjonsstøtten har i år gått til kombinasjonene duodji og reindrift, hvorav størsteparten har reindrift som hovednæring. Det er få som har utmark som tilleggsnæring av de som har fått driftsstøtte. Utmarksressursene kan nyttes på en bedre måte og utfordringen er å skape en utmarksnæring som kan drives i kombinasjon med andre næringer. Bedre organisering av transport, mottak og salg av utmarksprodukter er sentrale innsatsområder i den sammenheng. Potensialet innen utmarksnæringer ligger også innen oppføring av villfisk og kombinasjonen natur- og kulturbasert reiseliv og utmarksnæringer.

Innlandsfiskeprosjektet er avsluttet, og målet med prosjektet er å skape en lønnsom innlandsfiskerier og å opprettholde kvaliteten på fisk. Det er fortsatt behov for å fortsette uttak for å opprettholde kvalitet på fisken. Det synes at prosjektet har hatt en positiv effekt. Et mottak for matfisk er opprettet i Kautokeino.

Den nye regjeringen skal sette i gang et verdiskapningsprogram for næringskombinasjoner i samiske strøk. Et slikt tiltak vil være i tråd med Sametingets satsning på næringslivet i samiske områder. Sametinget har bedt regjeringen om at Sametinget skal taes med i arbeidet med verdiskapningsprogrammet.

Motorferdsel i utmark

Samiske lokalsamfunn utmerker seg ved en territoriell tilknytning som ikke er begrenset til den faste bebyggelsen og andre kulturskapt anlegg og innretninger. Aktiv bruk og høsting av utmarksressurser står sentralt i den samiske kulturutøvelsen og er også fortsatt en viktig næringskilde for mange. Bruken av utmark i næringsammenheng berører også turistnæringen, der motorferdsel er en del av opplevelsestilbudet som noen samiske reiselivsaktører tilbyr. Sametinget har i 2005 vært opptatt av denne problemstillingen. Sametingets prinsipielle holdning er at motorferdsel i utmark må reguleres. Sametinget ønsker en endring i motorferdselsloven slik at den tar hensyn til samiske næringsinteresser.

Avslutning

Sametinget ønsker gjennom partnerskap på alle nivåer å utvikle verdier som likeverd, likestilling, solidaritet og fredelig sameksistens mellom folk og folkegrupper. Sametinget har lagt stor vekt på

forsoning, samarbeid og å utvikling av partnerskap med landets myndigheter. Avtalen om konsultasjoner mellom Sametinget og statsmyndighetene må følges opp og utvikles i et gjensidig samarbeid. Dette også med sikte på forhandlinger på utvalgte samfunnsområder, som for eksempel Sametingets budsjett.

Innstilling fra Plan- og finanskomiteen

Merknader

Hele komiteen med medlemmene fra: Norske Samers Riksforbund; Roger Pedersen, Gunn-Britt Retter, Ann-Mari Thomassen, Ole Mathis Hetta, Randi A. Skum. Arbeiderpartiets sametingsgruppe; Vibeke Larsen, Egil Olli, Magnhild Mathisen, Willy Ørnebakk, Ronny Wilhelmsen. Samefolkets parti; Terje Tretnes. Finnmarkslista; Toril Bakken

fremmer følgende merknad:

Merknad 1

Komiteen vil bemerke at prosessene forut for valget 2005, har ført til økt kvinneandel på Sametinget og man har fått den første kvinnelige president.

Større behov

Komiteen beklager at de økte økonomiske bevilgningene til Sametinget ikke er tilstrekkelige for oppgavene det samiske samfunnet står ovenfor. Komiteens flertall beklager også at bevilgningene ikke er i samsvar med de oppgaver som er overført Sametinget.

Sametingsvalget

Sametinget har satt i gang gjennomgang av retningslinjer for valg og det er totalt uakseptabelt at det går 14 dager til valgresultat er klart.

Konsultasjoner

Sametinget mener at konsultasjoner er et riktig steg i arbeidet med å etablere reelle forhandlinger mellom myndighetene og Sametinget i saker som berører det samiske folk. Dette er spesielt viktig i framtidige budsjettforhandlinger med Regjeringen.

Helse- og sosialsatsing

Sametinget ser det som svært viktig at samisk eldreomsorg blir styrket og vil jobbe for at eldre skal få et institusjonstilbud tilpasset samisk språk og kultur på sine hjemsteder.

Erstatning til utdanningsskadelidende samer

Komiteen registrerer at prosessen vedrørende erstatning til de utdanningsskadelidte er kommet i gang, men komiteen registrerer også at Justisdepartementet ikke synes å ha prioritert denne prosessen høyt nok.

Samiske publikasjoner

Sametinget ser nødvendigheten av å arbeide frem en tilfredsstillende innkjøpsordning for samiske bøker, sammen med myndighetene.

Forslag

Hele komiteen med medlemmene fra: Norske Samers Riksforbund; Roger Pedersen, Gunn-Britt Retter, Ann-Mari Thomassen, Ole Mathis Hetta, Randi A. Skum. Arbeiderpartiets sametingsgruppe; Vibeke Larsen, Egil Olli, Magnhild Mathisen, Willy Ørnebakk, Ronny Wilhelmsen. Samefolkets parti; Terje Tretnes. Finnmarkslista; Toril Bakken

fremmer følgende forslag:

Forslag 1

Valg

Tillegg:

Sametinget understreker at opptellingsprosessen i 2005 var uakseptabel lang.

Ressurslovgivning/rettigheter

Rådets forslag:

Det er enighet mellom Sametinget og regjeringen Stoltenberg at det skal fremmes en ny Ot.prp. der lovutvalgets forslag i sin helhet skal fremmes.

Byttes ut med følgende setning:

Det er enighet mellom Sametinget og regjeringen Stoltenberg om å fremme en revisjon i reindriftsloven med utgangspunkt i NOU 2001:35 "Forslag til endring i reindriftsloven".

Tillegg etter siste avsnitt:

Det er for samiske næringer og samfunnsliv et problem når det oppstår et kommersielt marked for rettighetsoverdragelse i form av kjøp og salg av rettigheter. Slike rettigheter er for eksempel salg av melkekvoter, salg av fiskebåter med kvoter og salg av bruksrettigheter på beiteland til for eksempel vindmølleparker. Sametinget ber om at en av hensyn til den fremtidige samfunnsutviklingen, utreder muligheter til begrensninger av dette rettighetsmarkedet for på denne måten å sikre en økonomisk og kulturell forsvarlig utvikling for det samiske samfunnet. Dagens situasjon tilsier at man innen kort tid risikerer at disse rettighetene forsvinner fra det samiske samfunnet.

Finnmarksloven

Tillegg etter 2. avsnitt:

Sametinget forutsetter at Fiskeri- og kystdepartementet prioriterer dette arbeidet slik at fremdriften blir som forutsatt av Stortinget.

Areal og verneplaner

Endring i siste avsnitt:

Sametinget har tidligere etterlyst og etterlyser fortsatt en helhetlig konsekvensutredning og fylkesvise planer for konsesjoner til vindmølleparker og infrastruktur i tilknytning til disse blir gitt.

Olje og gass

Tillegg etter 2.avsnitt:

Historisk sett har utnyttelse av naturressursene dannet grunnlaget for samisk bosetning og levesett. Disse rettighetene må anerkjennes i lovs form. Utnyttelse av olje og gass er en forholdsvis ny virksomhet i nordlige områder i landet. Myndighetene har en forpliktelse til å opprette et urfolksfond bestående av deler av avkastningen fra alle typer utvinning av olje, gass og mineralressurser i samiske områder. Fondet skal benyttes til samisk samfunnsutvikling i hele Norge og ikke være geografisk begrenset til samiske områder med de gitte naturressursene. Urfolksfondet må også kunne ha en åpning for benyttelse til samfunnsutvikling blant urfolk øst for Barentshavet.

Reinbeitekonvensjonen

Tillegg til siste setning i kapitlet:

I desember 2005 ble forhandlingene om en ny norsk-svensk reinbeitekonvensjon gjenopptatt. Sametinget har forventninger om at arbeidet kan resultere i akseptable og snarlige løsninger.

Rovvilt

Avsnitt 2 erstattes med:

Sametinget har uttrykt skepsis til de høye bestandmålene for rovvilt i de samiske bosettingsområdene, hvor det både er helårlig beite for rein og sommerbeite for sau. Tapstallene er stabilt meget høye, og i mange områder også økende. For at Stortingets forutsetninger skal være mulig å sette ut i livet, må det settes inn betydelige midler til registrering og metodeutvikling i det nasjonale overvåkningsprogrammet for store rovdyr. Det må videre settes betydelige midler inn på forebyggende tiltak, og det må bygges opp et apparat for uttak av jaktkvoter og skadedyr. Høyere rovdyrtap fører til svekket bærekraft både for jordbruk og reindrift. Disse næringene er meget sårbare for de ulike biologiske og økonomiske svinginger som rovvilttapene medfører. Det er grunn til å stille spørsmål ved om ikke den nasjonale rovviltpolitikken som føres er i strid med folkeretten.

Samarbeid på regionalt nivå

I første setning strykes ordene, ”for Sametinget”:

Samarbeidsavtalene med fylkeskommunene er viktige verktøy for å styrke og synliggjøre samisk kultur, språk og samfunnsliv i fylkeskommunene.

Samarbeid på internasjonalt nivå

Siste setningen i kapitlet endres:

Sametingets har i 2005 prioritert det samiske samarbeidet, utvalgte FN-organ, samarbeidet i nordområdene og EU.

Nordområdet

Tillegg etter 1. avsnitt:

Med økt fokus på nordområdets ressursgrunnlag og fremtidige muligheter, vil dette på sikt kunne skape press både på økonomi, ressurser, kunnskap og miljø. Sametinget må ha en aktiv rolle i Norges videre arbeid i nordområdepolitikken for å sikre næringsgrunnlaget for urfolk, både mht. rettigheter, økonomiske rammer, kompetansebygging og vedlikeholdsmuligheter.

Helse

Tillegg nest siste avsnitt, ny tredje setning:

Det må utvikles et finansieringsopplegg lokalt og regionalt.

Språk

Tillegg etter første avsnitt:

Spesielt i voksenopplæringsøyemed er det viktig å utvikle språkkurs som er nettbasert eller tilgjengelig via andre elektroniske media.

Kulturhus og idrett

Tillegg etter andre setning i avsnitt to og endring i avsnitt to:

Sametinget mener at Stortinget har ansvaret for at det bevilges nok penger gjennom statsbudsjettet til slike formål. Dette betyr at om nødvendig så må Stortinget årlig sette av midler til samiske formål. Investeringer til samiske kulturinstitusjoner er blitt utsatt fra år til år. Dette kan ikke samiske kultur leve med, og det må settes i verk et samisk kultursatsningsprogram. Sametinget har fremmet forslag om et eget kultursenterfond

Bibliotek

Endring i siste avsnitt:

De samiske bokbussene er et sentralt virkemiddel i arbeidet med å styrke de samiske.....

Samiske museer

Endring i 5. avsnitt:

Før museumsreformen kan gjennomføres i Nordre Nordland og Troms, må det ferdigstilles en delutredning for museene i dette området.

Tillegg etter nest siste avsnitt:

Sametinget bør løfte saken på et politisk nivå med fylkeskommunen.

Tillegg overskrift til avsnitt 6 og flyttes som siste avsnitt under kapittel museer:

Samisk tusenårsted

” Sametinget har arbeidet for å få sentrale myndigheter til å finansiere utbygging av...”

Kulturminneforvaltningen

Tillegg etter andre avsnitt:

Sametinget har hatt fokus på samisk bygningsvern, men ser også den store kulturelle betydningen av å bevare sjøsamiske fartøyer.

Jordbruk

Tillegg etter siste avsnitt:

Jfr. St.meld nr. 55 (2000-2001) punkt 14.5.3.

Fiske

Tillegg i tredje avsnitt, andre setning:

.... og dermed står i fare for ikke å kvalifisere seg til krabbekvote fordi kravene til dette fisket er for høye.

Tillegg etter siste avsnitt:

Sametinget vil også understreke viktigheten av at lokal og tradisjonell kunnskap utnyttes i en målrettet forskning og i et helhetlig økosystem. Spesielt må forskning om kongekrabbens invasjon i fjordområdene prioriteres sterkere.

Reindrift

Siste avsnitt i kapittelet om reindrift foreslås strøket, og erstattes med følgende:

Sametinget mener revidert reindriftslov må ligge til grunn for reintallstilpasningen i Finnmark. Det er viktig å tilpasse reintallet i forhold til beitegrunnlaget. Norske myndigheter har en plikt til å sikre ressursgrunnlaget for næringa. Myndighetene vil ikke bli à jour med reintalltilpasningen så lenge ressursgrunnlaget stadig innskrenkes.

Samisk reiseliv

Tillegg etter siste avsnitt: (de 2 siste setningene i siste avsnitt formuleres på følgende måte)

Sametinget har i 2005 vært spesielt opptatt av reiselivssatsingen i alle samiske områder. Som et ledd i dette arbeidet har Sametinget i 2005 gått inn i samarbeid med Innovasjon Norge og andre aktører i Finnmark for gjøre noe med reiselivssatsingen i Indre Finnmark.

Motorferdsel i utmark

Første avsnitt, 3. linje:

ordet "levesett" settes i tillegg til "kulturutøvelse".

4. linje og utover justeres til følgende tekst:

Bruken av utmark berører også samisk turistnæring i tilfeller hvor motorferdsel er en del av de nødvendige redskapene for å tilby gode opplevelser.

Følgende tekst foreslås i tillegg:

Miljøverndepartementet har initiert et arbeid med motorferdselloven gjennom en arbeidsutvalg ved navn Motorferdsel og Samfunn. Gruppens mandat er å vurdere utfordringer knyttet til motorferdselloven, og Sametinget er involvert i dette arbeidet som skal avsluttes sommeren 2006.

Komiteens mindretall med medlemmene fra: Arbeiderpartiets sametingsgruppe; Vibeke Larsen, Egil Olli, Magnhild Mathisen, Willy Ørnebakk, Ronny Wilhelmsen. Finnmarkslista; Toril Bakken

Fremmer følgende forslag:

Forslag 2

Finnmarksloven

Side 5, etter 3. avsnitt:

Finnmarksloven trer 1.1.2006, og er unik i norsk sammenheng. Samtidig ser vi allerede at loven gir en del utfordringer for Finnmarkseiendommen. Det er for eksempel ikke lovfestet å nedsette felles valgkomité for fylkestinget og sametinget, og Finnmarkseiendommen har ikke en enhetlig eier å forholde seg til. I tillegg er det vedtatt et skifte av styreleder hvert annet år, om man ikke kommer til enighet på annen måte. Dette gir utfordringer andre foretak ikke har, og kan gi lite langsiktighet i det strategiske arbeidet i Finnmarkseiendommen.

Det er derfor et behov for en evaluering og eventuelt justering av Finnmarksloven etter en gitt periode.

Samisk språk

Tillegg under 1 avsnitt:

Samisk og norsk er likestilte språk i den samiske kulturen, og også norsk er morsmålet til mange samer. Samtidig er samisk et minoritetsspråk, og har krav på særskilt fokus for å bevare, styrke og utvikle det samiske språket i nåtid og fremtid. Målet er et levende samisk som brukes i dagliglivet, både privat og offentlig.

Opplæring, utdanning og forskning

Eget avsnitt, til sist i kapittel grunn og videregående opplæring:

Til tross for at Sametinget har fått innlemmet samiske læreplaner på de fleste nivåer i grunn- og videregående opplæring, er det store utfordringer i praktiseringen av dette. Det finnes for få lærere, og samisk språk- og kulturoplæring går ofte på bekostning av basisfag som matematikk og norsk. Dette er meget uheldig, og gjør at mange føler seg tvunget til å velge bort den samiske undervisningen. I fremtiden må man jobbe aktivt for å implementere læreplaner og lovverk om samisk opplæring på en praktisk og målrettet måte i alle samiske områder. Det er behov for fokus på ressurser til utdanning av lærere og virkemidler for å få kommuner og fylkeskommuner til å tilby den opplæringen samiske barn og unge har krav på.

Næringskombinasjoner

S. 26, siste avsnitt

Avsnittet strykes/bakes inn i følgende tekst:

Tradisjonelt har mesteparten av de samiske næringer vært drevet som kombinasjonsnæringer, og gjerne kombinasjoner av ulike typer utmarksnæring. De senere årene ser man også kombinasjoner av moderne næringer sammen med utmarksnæring. Dette er en tilpasning som gir trygge arbeidsplasser med fokus på nærhet til naturen. Den nye regjeringen skal sette i gang et verdiskapningsprogram for næringskombinasjoner. Et slikt tiltak vil være i tråd med Sametingets satsing på næringslivet i samiske områder. Sametinget skal utarbeide en helhetlig plan for utmarksnæring i 2006. Sammen med regjeringens arbeid, kan dette bidra til å gi samisk utmarksnæring og samisk kombinasjonsnæring det løftet som trenges for å utvikle levedyktige bedrifter. Sametinget har bedt regjeringen om at Sametinget skal taes med i arbeidet med verdiskapningsprogrammet.

For øvrig slutter komiteen seg til Sametingsrådets innstilling.

III Votering

Av 43 representanter var 39 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Plan- og finanskomiteens forslag 1 ble enstemmig vedtatt.
- Plan- og finanskomiteens forslag 2, ble forkastet med 22 stemmer 17 stemte for.
- Sametingsrådets forslag ble enstemmig vedtatt.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i denne saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Ole Mathis Hetta	
2	Vibeke Larsen	
3	Ann-Mari Thomassen	Egil Olli Marianne Balto Henriksen
4	Per Edvin Varsi	Johan Mikkel Sara Olaf Eliassen Terje Tretnes
	Per Edvin Varsi	
5	Kjetil Romsdal	
6	Olaf Eliassen	
7	Tor Mikalsen	
8	Johan Mikkel Sara	Willy Ørnebakk Tor Mikalsen
	Johan Mikkel Sara	
9	Magnhild Mathisen	
10	Gunn-Britt Retter	
11	Henrik Eriksen	Terje Tretnes Olaf Eliassen
	Henrik Eriksen	
12	Martin Urheim	Egil Olli
13	Hilde Nyvoll Vangen	
14	Per Andersen Bæhr	Johan Mikkel Sara Randi A. Skum Tor Mikalsen
	Per Andersen Bæhr	
15	Aili Keskitalo	Martin Urheim

		Willy Ørnebakk
16	Laila Wilks	Randi A. Skum
		Jarle Jonassen
	Laila Wilks	
17	Knut Store	
18	Kjersti Myrnes Balto	Per Edvin Varsi
19	Tone Merete Orti Olsen	Johan Mikkel Sara
		Olaf Eliassen
	Tone Merete Orti Olsen	
20	Josef Vedhugnes	
21	Jarle Jonassen	
22	Susanne Amalie Andersen	
23	Inger Jørstad	
24	Marianne Balto Henriksen	
25	Egil Olli	
26	Willy Ørnebakk	
27	Randi A. Skum	
28	Vibeke Larsen	
29	Magnhild Mathisen	
30	Åge Nordkild	
31	Ann-Mari Thomassen	
32	Miriam Paulsen	
33	Kjersti Myrnes Balto	
34	Terje Tretnes	
35	Johan Mikkel Sara	
36	Randi A. Skum	
37	Ole Mathis Hetta	

VI Sametingets vedtak

Sametinget

Sametinget er inne i sin femte valgperiode. Sametinget har i 2005 gjennom undertegning av avtale om konsultasjoner oppnådd en ny og tydeligere posisjon som vil styrke Sametingets mulighet til å være et selvstendig og helhetlig organ. Dette medfører også økte oppgaver og økt behov for ressurser for å løse det stadig stigende kravet til oppfølging av svært mange saksfelt. Sametinget har i større grad fått overføringer fra staten til virksomheten gjennom et rammetilskudd. Det samiske samfunnets behov for utvikling er meget stort, og prioriteringene Sametinget må gjøre over budsjettet kan i liten grad dekke disse behovene. Dette viser også merknadene under mange av de områdene som er omtalt i årsmeldingen.

Sametinget har et stort forvaltingsansvar både knyttet til tilskuddforvaltning innen forskjellige fagfelt og til lovbestemte oppgaver. Mye av ressursene Sametinget disponerer blir brukt til disse forvaltingsoppgavene. Årsmeldingen vil ikke komme spesifikt inn på hvor mange saker som er behandlet i 2005 innen hvert fagfelt, men omhandler hovedtrekkene knyttet opp mot saksfeltene.

Sametingsvalget

Mulighet for deltagelse i sametingsvalget er den mest grunnleggende politiske rettighet man har som same i Norge i dag. Valget i 2005 var det femte sametingsvalget som er avholdt.

Samemanntallet

Etter endring i samelovens § 2 -6 av 14. mai 2004 har Sametinget overtatt kommunenes ansvar for føring og stryking i samemanntallet på grunnlag av mottatte begjæringer. Dette har medført at valget 2005 var det første sametingsvalget der ansvaret for føring av samemanntallet var administrert av Sametinget sentralt. En sentralisering av manntallet, og en direkte registrering av denne opplysningen i folkeregisteret, har vært en nødvendig forbedring for å sikre et best mulig grunnlag for kvalitetssikring og utarbeiding av samemanntallet.

Sametinget har i perioden mellom valgene 2001 og 2005 drevet et aktivt og langsiktig rekrutteringsarbeid for å få flere til å begjære seg innmeldt i samemanntallet. Tiltakene har spesielt vært rettet opp mot kvinner og unge, som var lavest representert i tidligere samemanntall. Manntallet for valget 2005 viser at det er registrert 12 538 stemmeberettigede. Dette er en økning fra valget i 2001 på 2 617. Andelen kvinner har økt fra 36 til 46 prosent. Alle valgkretser har en markert økning i manntallet. Sametinget vil fortsatt prioritere arbeidet med å få flere til å begjære seg innført i samemanntallet.

Valget 2005

På bakgrunn av valgregelutvalgets innstilling i 2001 har Sametinget fram mot valget 2005 arbeidet med og iverksatt tiltak både rettet mot manntallet slik som vist til over, og valgordningen for selve valg gjennomføringen.

Ett av tiltakene Sametinget foreslo for å bedre kjønnsbalansen var at det skulle innføres 4 utjevningsmandater, slik at det totalt blir 43 representanter. Sametinget la til grunn at utjevningsmandatene skulle fordeles slik at fram til det var minst 40 % av hvert kjønn, skulle utjevningsmandatene forbeholdes det underrepresenterte kjønn. Det var også forutsatt at det skulle innføres en sperregrense på 4 %.

Regjeringen støttet ikke Sametingets forslag til fordeling av utjevningsmandater og fremmet et eget forslag der utjevningsmandatene fordeles til de valgkretser som har flest godkjente stemmer etter gjennomført valg.

Flertallet i Odelstinget gikk imot både Sametinget og Stortingets kommunalkomiteé og vedtok endring i sameloven § 2-4. Endringen trådte i kraft 15.04.05. Selv om kjønnsfordelingen mellom representantene ved årets valg er svært bra, beklager Sametinget at Odelstinget ikke la til grunn Sametingets eget forslag i denne saken. I henhold til sameloven er Sametinget øverste valgmyndighet ved valg til Sametinget. Det er prinsipielt uheldig at Sametingets syn blir overprøvet når det skal utarbeides bestemmelser for hvordan valget skal gjennomføres. Sametinget må derfor selv ha avgjørende myndighet over utformingen av sin egen valgordning.

Sametinget har gjennomført kampanjer for å øke kvinnerepresentasjonen ved sametingsvalget 2005. Målsetningen for kampanjen var at minst 33 % av Sametingets representanter skulle være kvinner etter årets valg. Resultatet for valgperioden 2005 - 2009 er at 22 av 43 representanter som er valgt inn

er kvinner. Dette utgjør en kvinneandel på 51 %. Arbeidet med likestilling i forhold til valg og representasjon vil fortsatt prioriteres.

Valgordningen til sametingsvalget innebærer at opptellingen skjer ved et opptellingsvalgstyre i hver av de 13 valgkretsene. Noen av kretsene omfatter svært mange kommuner. Oslo kommune i valgkrets 13 Sør-Norge har ansvar for opptelling for 295 kommuner. 162 av disse har mellom 1 - 50 manntallsførte. For at en velger skal kunne avlegge stemme til sametingsvalget på valgdagen og valgtinget, og være sikker på at denne stemmen er hemmelig, er innsending til et opptellingsvalgstyre det alternativ som best ivaretar disse hensyn. Postvalg for kommuner med få manntallsførte ble vurdert etter valget i 2001, men avvist da man var bekymret for statusen på valget.

Hvis valgoppgjøret skal kunne foreligge raskere enn ved dette valget, må det utarbeides alternative løsninger for opptelling. Sametingets forberedende fullmaktskomité forutsetter at valget i 2005 er det siste valg hvor foreløpig valgresultat ikke foreligger parallelt med stortingsvalget. Mulighetene for elektronisk stemmegivning er i dag ikke til stede. Kommunal- og regionaldepartementet har igangsatt en utredning vedrørende bruk av elektroniske medier ved stemmegivning. Sametinget har bedt om at sametingsvalget inkluderes og vurderes i dette utredningsarbeidet.

Sametingsvalget 2005 ble godkjent av Sametingets plenum i oktober. Forberedende fullmaktskomité har påpekt en hel rekke utfordringer som det er nødvendig å jobbe videre med fram mot valget i 2009. Disse utfordringene er i særlig grad knyttet opp mot arbeidet med manntallet, representasjon og tidspunkt for valgresultat. Som et grunnlag for dette videre arbeidet er det i september 2005 nedsatt et fagutvalg som skal se på alle sider ved sametingsvalget. I henhold til mandatet skal utvalget legge fram sin innstilling i april 2007.

Sametinget understreker at opptellingsprosessen i 2005 var uakseptabel lang.

Konsultasjoner

Som urfolk har samene rett til å bli konsultert i saker som kan få direkte betydning for dem. Denne retten er nedfelt i ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater artikkel 6. Kommunal- og regionaldepartementet og Sametinget var, etter behandlingen av finnmarksloven enige om at det var et behov for å få til en enighet om hvordan de folkerettslige bestemmelsene om konsultasjoner og deltakelse skulle forstås. Det ble derfor satt i gang et arbeid for å få til en konsultasjonsavtale mellom Sametinget og staten. 11. mai 2005 underskrev statsråd Erna Solberg og sametingspresident Sven-Roald Nystø prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget. Prosedyrene ble godkjent av Sametinget 1. juni 2005 og fastsatt i statsråd 1. juli 2005. Konsultasjonsprosedyrene er et viktig skritt for å tydeliggjøre Sametingets plass i styringssystemet i landet. Konsultasjonsplikten synliggjør at statlige myndigheter faktisk skal søke om å oppnå enighet med Sametinget.

Konsultasjonsprosedyrene omfatter ikke budsjettfastsetting. Det er en felles forståelse mellom Regjeringen og Sametinget at prosedyrer for budsjettfastsetting til Sametinget skal avklares i en egen prosess. For Sametinget er det viktig at slike budsjettprosedyrer er etablert før arbeidet med statsbudsjettet 2008 starter.

Ressurslovgivning/rettigheter

Sametinget mener at de overordnede prinsippene for ressurslovgivningen skal være i samsvar med Norges folkerettslige forpliktelser overfor samene som urfolk. Sametingets syn er at Norge må oppfylle disse forpliktelsene ved å innarbeide regler som sikrer samenes tilgang til ressursene, regler som sikrer reell deltakelse og medbestemmelse i forvaltningen av ressursene, og saksbehandlingsregler som sikrer ivaretagelse og vektlegging av samiske hensyn i beslutningsprosessene i lovgivningen. I tillegg må forvaltningen av ressursene bygge på nærhets- og avhengighetsprinsippet slik at det sikrer det samiske materielle kulturgrunnlaget.

Sametinget har i 2005 avgitt høringsuttalelse til to store lovutredninger. Dette er utredningen med forslag til ny naturmangfoldslov og utredningen med forslag til ny havressurslov. Sametinget forventer at regjeringens oppfølging av disse utredningene skjer gjennom konsultasjoner med Sametinget. Dette vil også gjelde for andre viktige ressurslover som minerallov og plan- og bygningslov.

Regjeringen Bondevik II fremmet våren 2005 Ot.prp. 99 (2004-2005) forslag til revisjon av reindriftsloven. Utarbeidelsen av lovforslaget skjedde uten konsultasjoner med Sametinget, og forslaget hadde ikke en helhetlig vurdering av organiseringen av reindriften sett i forhold til økonomisk, økologisk og kulturell bærekraft. Stortinget utsatte behandlingen av Ot.prp. 99 (2004-2005). Det er enighet mellom Sametinget og regjeringen Stoltenberg om å fremme en revisjon i reindriftsloven med utgangspunkt i NOU 2001:35 "Forslag til endringer i reindriftsloven". Dette skal skje gjennom konsultasjoner. Sametinget vil behandle utkast til endelig Ot.prp. for å ta stilling til om en kan gi sitt samtykke til lovforslaget. Sametinget ser det som svært viktig at dette lovarbeidet har prioritet og at et nytt lovforslag kan fremmes i nær framtid. Sametinget vil påpeke at arbeidet som nå er blitt lagt fram har tatt uforholdsmessig lang tid. Reindriftslovutvalgets forslag til ny reindriftslov ble lagt fram allerede i 2001. Sametinget mener at en tidlig involvering av Sametinget i lovarbeidet ville bidratt til en raskere prosess.

Sametinget mener at det i tillegg til lovendringene nevnt ovenfor, snarlig må gjennomføres en total revidering av reindriftsloven. I dette arbeidet må blant annet arealspørsmål og forholdet til andre utmarksbrukere inngå.

Det er for samiske næringer og samfunnsliv et problem når det oppstår et kommersielt marked for rettighetsoverdragelse i form av kjøp og salg av rettigheter. Slike rettigheter er for eksempel salg av melkekvoter, salg av fiskebåter med kvoter og salg av bruksrettigheter på beiteland til for eksempel vindmølleparker.

Sametinget ber om at en av hensyn til den fremtidige samfunnsutviklingen, utreder muligheter til begrensninger av dette rettighetsmarkedet for på denne måten å sikre en økonomisk og kulturell forsvarlig utvikling for det samiske samfunnet. Dagens situasjon tilsier at man innen kort tid risikerer at disse rettigheter forsvinner fra det samiske samfunnet.

Finmarksloven

Finmarksloven har vært en av de viktigste sakene for Sametinget i 2005. Arbeidet med denne saken har krevd svært store politiske og faglige ressurser for Sametinget. Gjennom en nyvinnende prosess mellom Stortinget og Sametinget der det ble gjennomført konsultasjoner med justiskomiteen og en

plenumsbehandling i Sametinget av justiskomiteens utkast til innstilling, kom en fram til en lov Sametinget kunne slutte seg til. Loven ble vedtatt i Stortinget 17. juni 2005. Gjennom kontakt med Sametinget har Kommunal- og regionaldepartementet utarbeidet overgangsregler for Finnmarks-eiendommen gjeldende fra 1. juni 2006 til grunnarealene overføres fra Statskog til Finnmarkseiendommen innen utgangen av 2. kvartal 2006.

Det har vært kontakt mellom Fiskeri- og kystdepartementet og Sametinget for utredning av samer og andres rett til fiske i havet utenfor Finnmark. Det er enighet om å konsultere om et slikt mandat. Sametinget forutsetter at Fiskeri- og kystdepartementet prioriterer dette arbeidet slik at fremdriften blir som forutsatt av Stortinget.

Informasjon rundt loven har også vært vektlagt i 2005. For Sametinget har det vært av betydning at informasjonsarbeidet har en helhetlig tankegang. Det ble i 2005 satt i gang et informasjonsprosjekt og nedsatt en administrativ styringsgruppe for prosjektet. Styringsgruppa har medlemmer fra Sametinget, Finnmark fylkeskommune, Kommunal- og regionaldepartementet samt Justisdepartementet.

Arealvern og verneplaner

Det pågår en rekke verneprosesser i samiske områder. Sametinget har etterspurt tilbakemelding fra Miljøverndepartementet på forslag til retningslinjer på verneprosesser i samiske områder. Det ble lovet en rask tilbakemelding fra Miljøverndepartementet. Allikevel meddelte Miljøverndepartementet at en slik tilbakemelding ikke ville bli gitt før det var utarbeidet en veileder for oppfølging av de generelle prosedyrene for konsultasjoner. Til tross for dette er det i 2005 meldt om oppstart av nye verneplaner og utarbeidelse av forvaltningsplaner. Sametinget er svært kritisk til dette og har bedt miljøvernministeren om at det ikke igangsettes nye planprosesser før det er etablert enighet om retningslinjer for verneprosesser i samiske områder.

For verneplaner startet opp før konsultasjonsprosedyrene og retningslinjer for verneprosesser i samiske områder ble vedtatt, har Sametinget akseptert at det gjennomføres konsultasjoner med Miljøverndepartementet på grunnlag av de høringsprosesser som har vært gjennomført.

Sametinget har i 2005 igjen tatt opp saken om forsvarets utbygging i Mauken og Blåtind. Stortinget satte som en forutsetning for en sammenbinding av skytefeltet Mauken og Blåtind at spørsmålene for reindriften skulle løses. Disse forutsetningene er til nå ikke oppfylt. Folkerettens prinsipper blir brutt om skytefeltet sammenbindes etter de foreliggende planer. Samiske rettigheter i forbindelse med arealvern er et statlig ansvar som ikke skal bæres alene av næringsutøvere verken rettslig eller politisk. I arbeidet med å sikre samiske rettigheter for det samiske folk ser Sametinget Forsvarets utbyggingsplaner i Mauken og Blåtind som en svært viktig prinsipiell sak. Sametinget vil gjennom konsultasjoner med Regjeringen arbeide for å sikre grunnlaget for en framtidig bærekraftig reindrift i Mauken og Blåtind innenfor folkerettens bestemmelser. Forsvarets virksomhet må organiseres slik at det materielle kulturgrunnlaget for samisk kultur og reindrift ikke ødelegges.

Sametinget har tidligere etterlyst og etterlyser fortsatt en helhetlig konsekvensutredning og fylkesvise planer før konsesjoner til vindmølleparker og infrastruktur i tilknytning til disse blir gitt. Dette er ikke blitt gjort. Det foreligger heller ikke tilstrekkelig forskningsgrunnlag for å fastslå hvilke konsekvenser vindmølleparker har for reindriften. Sametinget krever at det ikke igangsettes storstilte utbyggingsprosjekter uten at det er gjennomført konsultasjoner med Sametinget.

Olje og gass

Det samiske folk er ett av de statskonstituerende folk i Norge. At undergrunnsressursene i Barentshavet i dag kontrolleres av staten Norge må forstås som en konsekvens av at staten er grunnlagt på territoriet til to folk, samer og nordmenn. Om ikke samiske rettigheter aksepteres til utnyttelse av nye ressurser i områder som historisk har dannet det direkte grunnlaget for bosetting og levevis, fratas samene også retten til kontroll over egen livsform og økonomiske utvikling, slik ILO-konvensjonen nr. 169 anerkjenner urfolk retten til.

Olje- og gassressursene utenfor de samiske områder utløser særlige folkerettslige forpliktelser overfor det samiske folk. Dette sammen med olje og gassvirksomheten i Nordvest-Russland stiller særlige krav til operatører, transportører og statene. Sametinget har i 2005 arbeidet spesielt for å få en dialog med Statoil i forhold til urfolksrettigheter både i Norge og i andre land selskapet har sin virksomhet.

Historisk sett har utnyttelse av naturressursene dannet grunnlaget for samisk bosetting og levesett. Disse rettighetene må anerkjennes i lovs form. Utnyttelse av olje og gass er en forholdsvis ny virksomhet i nordlige områder i landet. Myndighetene har en forpliktelse til å opprette et urfolksfond bestående av deler av avkastningen fra alle typer utvinning av olje, gass og mineralressurser i samiske områder. Fondet skal benyttes til samisk samfunnsutvikling i hele Norge og ikke være geografisk begrenset til samiske områder med de gitte naturressursene. Urfolksfondet må også kunne ha en åpning for benyttelse til samfunnsutvikling blant urfolk øst for Barentshavet.

I tillegg har Sametinget spesielt vært opptatt av at all skipstrafikk, offshoreaktivitet og alle industrielle prosjekter i nordlige havområder må følge de strengeste miljøkrav, på grunn av de harde klimatiske forhold og områdenes sårbarhet.

Reinbeitekonvensjonen

Innstilling til norsk-svensk reinbeitekonvensjon av 1997, som skal erstatte 1972 konvensjonen, ble fremmet i 2001. Regjeringene i Norge og Sverige oppnevnte hver sin forhandlingsdelegasjon, og forhandlingene om ny konvensjon om den grenseoverskridende reindrift startet i 2003. Forhandlingsdelegasjonene var i hovedsak enige om en rekke av prinsippene og ordningene i en ny konvensjon, men uenige om den geografiske reguleringen av den grenseoverskridende reindriften. Forhandlingsdelegasjonen ble oppløst våren 2005. På grunn av manglende enighet har Sverige meddelt at de fra 1. mai 2005 vil legge til grunn Lappekodisillen av 1751 for reguleringene. Norge har vedtatt en ny lov som midlertidig, inntil en ny konvensjon foreligger, skal regulere svensk reinbeiting i Norge.

Norge og Sverige ble enige i juli 2005 om et utkast til mandat for å gjenoppta forhandlingene til en ny reinbeitekonvensjon. Mandatet til det nye forhandlingsutvalget inkluderer sametingene og reindriftsorganisasjonene i begge land. I desember 2005 ble forhandlingene om en ny norsk-svensk reinbeitekonvensjon gjenopptatt. Sametinget har forventninger om at arbeidet kan resultere i akseptable og snarlig løsninger.

Rovvilt

Sametinget har fått oppnevningmyndighet til de regionale rovviltnemndene i områder der det er samiske næringsinteresser.

Sametinget har uttrykt skepsis til de høye bestandmålene for rovvilt i de samiske bosettingsområdene, hvor det både er helårlig beite for rein og sommerbeite for sau. Tapstallene er stabilt meget høye, og i mange områder også økende. For at Stortingets forutsetninger skal være mulig å sette ut i livet, må det settes inn betydelige midler til registrering og metodeutvikling i det nasjonale overvåkningsprogrammet for store rovdyr. Det må videre settes betydelige midler inn på forebyggende tiltak, og det må bygges opp et apparat for uttak av jaktkvoter og skadedyr. Høyere rovdyrtap fører til svekket bærekraft både for jordbruk og reindrift. Disse næringene er meget sårbare for de ulike biologiske og økonomiske svinginger som rovvilttapene medfører. Det er grunn til å stille spørsmål ved om ikke den nasjonale rovviltpolitikken som føres er i strid med folkeretten.

Forrige regjering (Bondevik II-regjeringen) satte i gang forskriftsendringsprosesser som ville føre til store negative endringer i dagens erstatningsregler. Sametinget har gitt uttalelse til forslag om ny forskrift om rovviltstatning for husdyr og tamrein. Sametinget ønsker ikke å svekke dagens erstatningsordning og er ikke enig i den hovedinnretningen som foreslås i forskriften. Sametinget er glad for at den nye regjeringen gjennom Soria Moria-erklæringen legger utkast til nye erstatningsordninger på is.

Sametinget må få reell innflytelse på den overordnede rovviltpolitikken i samiske områder. Slik ordningen er i dag er den ikke i tråd med statens forpliktelser til å rådføre seg med urfolk i saker som berører dem jf. ILO-konvensjonen 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater, og ikke i tråd med konsultasjonsavtalen.

Samarbeid

Samarbeid på alle nivåer er viktig for å styrke og synliggjøre samiske samfunn og involvere og ansvarliggjøre alle politiske og administrative nivåer i Norge i dette arbeidet. Sametinget må få tilført ressurser for å kunne følge opp samarbeid på alle nivåer. Både for oppfølgingen av samarbeidsavtalene med fylkeskommunene og i oppfølgingen av det internasjonale samarbeidet.

Samarbeid på regionalt nivå

Samarbeidsavtalene med fylkeskommunene er viktige verktøy for å styrke og synliggjøre samisk kultur, språk og samfunnsliv i fylkeskommunene. I begynnelsen av 2005 hadde Sametinget to løpende samarbeidsavtaler, en med Troms fylkeskommune og en med Finnmark fylkeskommune. Det har kontinuerlig blitt arbeidet med oppfølgingen av avtalene på alle fagfeltene. Det holdes årlige møter både på politisk og administrativt nivå.

Sametinget begynte arbeidet med en samarbeidsavtale med fylkeskommunene i det sørsamiske området i 2003. Samarbeidet involverer fylkeskommunene Nordland, Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Hedmark. Avtalen ble undertegnet 11.02.05 og behandlet i Sametingets plenum i mai 2005. Sametinget har i 2005 jobbet med å utarbeide en samarbeidsavtale med Nordland fylkeskommune. Det tas sikte på å undertegne avtalen i begynnelsen av 2006.

Sametinget er medlem av det regionale partnerskapet i Finnmark. Det er utarbeidet et fireårig Regionalt utviklingsprogram (RUP) for Finnmark Ressursrik region Finnmark 2004-2007. Partnerskapet fordeler de regionale midlene fylkeskommunen får tildelt. I tillegg følger partnerskapet

opp de regionale årsplanene og utarbeider nye. Tiltakene i de årlige RUP'ene blir også drøftet på de årlige møtene mellom fylkesordføreren i Finnmark og sametingspresidenten.

Sametinget er medlem av det regionale partnerskapet i Troms. I 2005 var det regionrådene som kom med innspill til RUP'en og fylkeskommunen arrangerte en felles konferanse om RUP med kommunene. Sametinget ble ikke involvert i arbeidet med regionalt utviklingsprogram før på slutten av denne prosessen. For å få til en god integrering av det samiske perspektivet, er det viktig at Sametinget deltar i den løpende prosessen, og at det er løpende kontakt med de øvrige partene i RUP-arbeidet, herunder kommunene og regionrådene. Sametinget vil ta opp samarbeidsformen på det årlige møtet om samarbeidsavtalen med Troms fylkeskommune.

Arbeidet med de regionale partnerskapene i sørsamisk område er under vurdering og vil bli fulgt opp i 2006.

Det er i 2005 etablert et samarbeidsorgan mellom Sametinget og de regionale helseforetak. Dette samarbeidsorganet skal være med på å sikre de forpliktelser som spesialisthelsetjenesten har for å kvalitetssikre sin tjeneste til det samiske folk. Sametinget ser det som svært viktig med et forum hvor man ser de samiske pasienters behov samlet uavhengig av foretakstilknytning. Sametinget har i 2005 kommet med forslag til styremedlemmer til de regionale helseforetakene.

Sametinget har innledet et samarbeid med Finnmark fylkeskommune (FFK) om innføring av Geografisk informasjonssystem (GIS-verktøy) i de respektive organisasjonene. GIS er et databasert system for innsamling, lagring, analyse og presentasjon av geografisk relatert informasjon. Prosjektet er en oppfølging av samarbeidsavtalen mellom FFK og Sametinget. Prosjektet skal gi partene muligheten til å ta i bruk et verktøy der resultatet blir en bedre tilgjengelighet for begge institusjoner og publikum. Hovedmålsettingen med innføring av GIS-system i Sametinget er å etablere tjenester og kartinformasjon til det samiske folk.

Samarbeid på nasjonalt nivå

Samarbeid på nasjonalt nivå gir Sametinget mulighet til å legge premissene for de overordnede føringene på samfunnsutviklingen i de samiske samfunn. Sametinget har jevnlig møter med de fleste departement og statsråder for å diskutere ulike saker. Konsultasjonsordningen vil styrke samarbeidet mellom Sametinget og regjeringen.

Sametinget har hatt faste årlige møter med Helse- og omsorgsministeren. I tillegg er det i 2005, som en oppfølging av Sametingets melding om helse- og sosialtjenester, etablert et sentralt koordinerende organ mellom Sametinget, Helse- og omsorgsdepartementet og Arbeids- og sosialdepartementet. Dette organet skal blant annet utarbeide forslag til hvilke styringsverktøy det er behov for og hvordan disse skal brukes. Dette for å sikre likeverdige helse og sosialtjenester til det samiske folk, på lik linje med den øvrige befolkning. Dette er en ny samarbeidsform som Sametinget er positiv til.

Sametingets samarbeid med Stortinget har utviklet seg i positiv retning. Dette kom særlig til uttrykk i arbeidet med justiskomiteens behandling av finnmarksloven. Det gjenstår imidlertid en del når det gjelder komiteenes involvering av Sametinget i saker som har betydning for det samiske samfunn. Dette har vært tatt opp med Stortinget flere ganger.

Samarbeid på internasjonalt nivå

Sametinget deltar i det internasjonale arbeidet med urfolksspørsmål. Sametinget er gjennom dette med på å bidra til å styrke situasjonen for samene og andre urfolk. Sametinget har i 2005 prioritert det samiske samarbeidet, utvalgte FN-organ, samarbeidet i nordområdene og EU.

Det samiske samarbeidet

Samisk parlamentarisk råd (SPR) er et parlamentarisk samarbeidsorgan mellom sametingene i Finland, Norge og Sverige. Samene fra russisk side er permanente deltakere i SPR. I februar 2005 overtok Sametinget i Finland presidentvervet og dermed også sekretariatsfunksjonen i SPR. SPR ble i 2005 tildelt midler over statsbudsjettet i Norge. Disse midlene ble overført til Sametinget i Finland da de overtok ledelsen i SPR. For øvrig har det ikke lyktes å skaffe annen finansiering til driften av SPR.

I februar 2005 ble en felles parlamentarikerkonferanse for sametingene avholdt. Representanter for samene i Russland deltok også. Konferansen er den første i sitt slag, og er uttrykk for sametingenes vilje til å finne nye veier i samarbeidet om urfolkspolitiske spørsmål. Det ble vedtatt en felles erklæring. Erklæringen framhever nødvendigheten av at nasjonalstatene fortsatt anerkjenner og respekterer det samiske folkets rett til selv å bruke og forvalte egne naturrikdommer og ressurser. Videre framheves at Finland, Norge, Russland og Sverige er forpliktet til å anerkjenne og sikre samenes urfolksrettigheter, deriblant historiske rettigheter til land, vann og naturressurser.

Nordområdet

Regjeringens Stortingsmelding nr 30 (2004-2005) Muligheter og utfordringer i nord ble lagt fram for Stortinget i april 2005. Meldingen slår bl.a. fast at urfolksdimensjonen er en viktig del av norsk nordområdepolitikk, og at regjeringens målsetting er å sikre urfolkene i nordområdene reell deltakelse i beslutningsprosesser. I Stortingets behandling av meldingen var det bred enighet om satsingen, Stortingets flertall viser til at klimaendringene i Arktis vil få konsekvenser for urfolkene. Det samme gjelder økt transport og økt kommersielt press på naturressursene i nord. Sametinget mener at utformingen av en nordområdepolitikk gir en god anledning til å se på både samepolitikken på Nordkalotten og øvrige urfolksspørsmål i det sirkumpolare området, i et samlet og helhetlig perspektiv. Sametinget må ha en aktiv rolle i Norges videre arbeid med nordområdepolitikken.

Med økt fokus på nordområdets ressursgrunnlag og fremtidige muligheter, vil dette på sikt kunne skape press både på økonomi, ressurser, kunnskap og miljø. Sametinget må ha en aktiv rolle i Norges videre arbeid i nordområdepolitikken for å sikre næringsgrunnlaget for urfolk, både mht. rettigheter, økonomiske rammer, kompetansebygging og vedlikeholdsmuligheter.

Meldingen foreslår en rekke konkrete tiltak for å styrke norsk nordområdepolitikk, både tiltak innenfor de ulike politikkområdene og tiltak for å koordinere nordområdespørsmål. Sametinget vil spesielt påpeke betydningen av tiltak som er med å sikre urfolksrettighetene i området. Sametinget er ikke tilfreds med at regjeringen har oppnevnt et nordområdeutvalg uten at Sametinget har vært involvert.

Det årlige nordiske Sametingspresident og sameministermøte ble i 2005 avholdt i Helsinki. Årets møte omhandlet blant annet overleveringen samt den videre behandling av forslaget til nordisk samekonvensjon. Dette vil oversettes til finsk og samisk og deretter sendes ut på høring i de respektive land tidlig i 2006.

Ekspertgruppens formann, Carsten Smith, overleverte et enstemmig forslag til ministrene og sametingspresidentene. Ekspertgruppens forslag er et meget grundig og gjennomarbeidet dokument som gir anvisning for minsterettigheter for samene i de nordiske land. Sametinget vil understreke viktigheten av at forslaget til nordisk samekonvensjon følges opp på en måte der sametingene er involvert i tilstrekkelig grad. Sametingets helhetsinntrykk så langt er at det kunne ha vært ønskelig at ekspertgruppens forslag hadde gått lengre på enkelte områder, men at man så langt ser positivt på forslaget som helhet.

Samisk parlamentarisk råd deltar som permanent deltaker i Arktisk parlamentarisk komité. Sametingspresidenten i Norge har representert samene i komiteen i perioden 2002 og 2005.

Sametinget har bidratt til gjennomføringen av Barentssamarbeidets Urfolksår 2005 ved å bevilge økonomisk støtte til Arbeidsgruppen for urfolk i Barentssamarbeidet til koordineringen av arbeidet med urfolksåret. Sametinget har i 2005 bidratt til gjennomføringen av: Barentssamarbeidets Urfolksår 2005, Barents-kulturfestival for unge i mai 2005 og Barents Youth Conference som ble arrangert av The Intergovernmental Working Group on Youth Policy og The Regional Working Group on Youth Issues i september 2005. Sametinget bevilger årlig støtte til drift av urfolkskontoret i Murmansk. Støtten bevilges til Barentssekretariatet, som i samarbeid med arbeidsgruppen for urfolk er ansvarlig for drift av kontoret. Sametinget mener at dette kontoret vil styrke deltakelsen fra urfolk i Barents. Det er derfor beklagelig at Sametinget alene finansierer denne driften.

Sametinget deltok i den norske delegasjonen under forhandlingene i Den blandete norsk-russiske fiskerikommisjons 34. sesjon i Kaliningrad i Russland. Sametinget fikk gehør for sitt krav om at partene som fisker i Barentshavet må finne fram til ordninger som fører til at uregistrert fiske i Barentshavet opphører. Videre fikk Sametinget gehør for sitt forslag om økt uttak av norsk andel av kongekrabbe, samt å fjerne 100-metersgrensen i fangst av kongekrabbe.

EU

Sametingets arbeid med europapolitiske spørsmål utføres gjennom SPR og Sametingets kontakt med sentrale, regionale og lokale myndigheter i Norge. Sametinget deltar i Europapolitisk Forum for sentrale, regionale og lokale myndigheter. Sametinget deltar også i den administrative kontaktgruppen. For Sametinget er det framover behov for fokusering både på de politiske og administrative prosessene innenfor EU systemet, men det er behov for økte ressurser til dette.

Interreg-administreringen krever store økonomiske og administrative ressurser sammenlignet med den årlige tildelingen av statlige midler, og Sametinget har derfor ikke prioritert dette arbeidet i 2005. Interregprogrammene går inn i sin fjerde periode (2007-2011). Sametinget anser det som viktig at arbeidet i inneværende periode videreføres, men at man får ett samisk program som omfatter hele Sápmi. Fordi de økonomiske rammene for administrering av programmet er så små, har ikke Sametinget muligheten til å påta seg sekretariatsarbeidet, men vil likevel ha en oppfølging av programarbeidet sammen med Sametinget i Sverige.

FN

Sametinget deltar aktivt i arbeidet med utarbeidelsen av en urfolkserklæring i regi av FN. Sametinget har i 2005 deltatt i Norges delegasjon på første del av arbeidsgruppens (IWSGDD) ellefte sesjon.

Siste del av sesjonen holdes i 2006. Arbeidsgruppen skulle ha ferdigstilt sitt arbeid i 2004 som en del av FNs urfolkstiår. Mandatet ble imidlertid forlenget med ett år da man enda ikke var kommet til enighet etter den tiende sesjonen.

Permanent Forum for urfolkssaker avholdt sin fjerde sesjon i mai. Sametinget ser arbeidet i forumet som meget viktig og bidrar derfor med økonomisk støtte til lederen.

Sametinget følger kontinuerlig opp det internasjonale arbeidet med Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD), og ser store utfordringer knyttet til nasjonal implementering av konvensjonen. Staten er etter CBD artikkel 8 (j) forpliktet til å respektere, bevare og opprettholde de tradisjonelle kunnskapene til samene i Norge. Sametinget har påpekt at det er gjort svært lite i praksis på feltet som omfatter CBD 8 (j) i Norge. Selve grunnlaget for å kunne utøve en forsvarlig og meningsfull bevaring av samenes tradisjonelle kunnskaper er for eksempel ikke på plass, og Sametinget er derfor svært opptatt av at det må gjøres en systematisk og omfattende dokumentasjon (registreringer m.v.) av slike kunnskaper. Et slikt prosjekt vil også virke til å synliggjøre og legitimere tradisjonelle kunnskaper om biologisk mangfold som en viktig kilde i natur- og miljøvernarbeid, for eksempel som indikator på klimaendringer.

Helse

Sametingets hovedmål for samisk helse- og sosialpolitikk er en helhetlig og likeverdig helse og sosialtjeneste til det samiske folk, på lik linje med den øvrige befolkning. Sametinget har i 2005 arbeidet aktivt med helse og sosialpolitiske spørsmål. En sentral målsetting er å øke kunnskapen og forståelsen for samiske tjenestemottakeres behov og rettigheter

Samer som urfolk har rettigheter regulert i norsk lov og internasjonale konvensjoner. Rettighetene sikrer blant annet rett til nødvendig helsehjelp og informasjon på eget språk. I ILO- konvensjonen nr 169 artikkel 25 sikres også samene rett til å være med på å utforme de aktuelle helsetilbud, og stadfester samiske brukeres rett til tilfredsstillende helsetjenester.

Sametinget har i 2005 behandlet melding om samiske helse- og sosialtjenester. Meldingen beskriver det strategiske helse- og sosialpolitiske arbeidet i Sametinget. Sametinget har et overordnet ansvar for utforming av samisk helse- og sosialpolitikk, og er den mest sentrale premissleverandør ovenfor myndigheter i utvikling av et likeverdig tilbud til det samiske folk. Dette innebærer både en koordinerende og pådrivende rolle ovenfor sentrale myndigheter. Arbeidet med å synliggjøre samiske tjenestemottakeres rettigheter og behov innenfor et så stort fagfelt er svært ressurskrevende.

Sametinget disponerer midler til oppfølging av regjeringens handlingsplan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning, "Mangfold og likeverd". Midlene blir i hovedsak tildelt helse- og sosialprosjekter etter søknad. Midlene overført til Sametinget for dette formål har vært tilnærmet uforandret siden 1999. Sametinget ser et behov for økt tildeling til dette formålet. I områder med sørsamisk bosetning er det særlig store utfordringer.

I 2005 prioriterte Sametinget følgende satsingsområder: utrednings- og prosjektarbeid med sikte på tilpasning av helse- og sosialtjenester til samisk virkelighet, metodeutvikling og tilretteleggelse av tiltak for ulike behov innenfor den ordinære helse- og sosialtjeneste i samiske områder, opplæring av helse-

og sosialpersonell i samisk språk og kulturforståelse og utgivelse av pasientrettet helse- og sosialfaglig litteratur på samisk

Samiske barn og unge har krav på en likeverdig og kulturell tilpasset barnevernstjeneste. Fagfolk, behandlingstilbud, kommunale og offentlige organer må ta utgangspunkt i samiske barn og unges språklige og kulturelle identitet i sine hjelpetiltak. Sametinget har i 2005 jobbet for at Barne- og familievernsreformen skal ta hensyn til dette.

Arbeidet i forhold til styrking av psykisk helse har vært et satsingsområde både nasjonalt og for Sametinget over noen år. I tilknytning til dette har Sametinget etterlyst et behandlingstilbud som er språklig og kulturelt tilpasset samiske rusmisbrukere. Det må utvikles et finansieringsopplegg lokalt og regionalt. Forebygging og ettervern innen rusomsorg har i tillegg vært satsingsområde i tildeling av stipend innen rehabiliteringsrettede fag i 2005.

Sametinget har i 2005 hatt kontakt med statens seniorråd hvor utfordringene i forhold til eldrepolitikken generelt og samiske eldre spesielt har vært tema. Sametinget har i etterkant bedt om at det opprettes et samisk eldreombud som skal ivareta og fremme samiske Eldres interesser i samfunnet. Samiske eldre er en gruppe som i liten grad har stilt krav til tjenestetilbudene.

Samisk språk

Morsmålet er hjertets språk. Gjennom morsmålet kan mennesket best og tydeligst uttrykke sine tanker, ideer, lengsler og ønsker. Språket er et av de mest grunnleggende elementer i samisk kultur. Et levende språk forutsetter at det er i aktivt bruk i den samiske befolkningen, i alle hverdagens situasjoner – både i hjemmet og i det offentlige rom. Spesielt i voksenopplæringsøyemed er det viktig å utvikle språkkurs som er nettbasert eller tilgjengelig via andre elektroniske media.

Kommuner som er innenfor forvaltningsområdet for samisk språk er med på å heve det samiske språkets status og bidrar dermed til å utvikle og bevare språket. Våren 2005 vedtok Stortinget at Tysfjord kommune skal innlemmes i forvaltningsområdet for samisk språk fra 01.01.06. Dette betyr også at Nordland fylkeskommune innlemmes i forvaltningsområdet fra samme tidspunkt. Tysfjord kommune vil være den første kommunen i Norge som har lulesamisk som forvaltningsspråk, likestilt med norsk. Fra 01.01.06 vil forvaltningsområdet for samisk språk bestå av 7 kommuner og 3 fylkeskommuner. Sametinget er meget fornøyd med at regjeringen i budsjettet for 2006 har satt av midler til den vedtatte utvidelsen av forvaltningsområdet.

Sametinget har i løpet av 2005 vært i kontakt med flere kommuner som utreder mulighetene for å bli innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk. Snåsa kommune har også sendt inn søknad til departementet om at de ønsker å bli innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk. Sametinget er positiv til at Snåsa kommune innlemmes, og forventer at de vil være en del av forvaltningsområdet fra 2007. Forutsetningen for at forvaltningsområdet skal utvides er at det bevilges flere midler slik at utvidelsen ikke går på bekostning av kommunene og fylkeskommunene som allerede er innlemmet i forvaltningsområdet.

I Sametingets melding om samisk språk er et av målene at det skal opprettes flere samiske språksentre, og spesielt i sørsamisk område. Aajege samisk språk- og kompetansesenter på Røros ble

som første sørsamiske språksenter i 2005 innlemmet i Sametingets ordning om fast tilskudd til samiske språksentre

I 2004 opprettet Sametinget et forum for samiske språksentre, der målet er utveksling av erfaringer og ideer. En gang i året møtes de ansatte på alle språksentrene til et felles seminar.

Sametinget avsetter årlig språkprosjektmidler til tiltak både innenfor og utenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Formålet med språkprosjektmidlene er å styrke samisk språk. I 2005 ble følgende prioriteringer valgt for områdene innenfor forvaltningsområdet for samisk språk: innsamling, utvikling og registrering av terminologi, innsamling av samiske stedsnavn og prosjekter som gir barn og unge et tilbud om arenaer hvor samisk språk høres og synes, og som gir positive relasjoner til språket. For området utenfor forvaltningsområdet for samisk språk ble følgende prioriteringer valgt: prosjekter som gir tilbud til barn og unge om arenaer hvor samisk høres og synes, og som gir positive relasjoner til språket, økt muntlig språkbruk, innsamling, utvikling og registrering av terminologi samt innsamling av samiske stedsnavn. Det er et nært samarbeid med det svenske Sametinget om lulesamisk språkarbeid.

Sametingets nye orddatabank www.risten.no ble åpnet 22.06.05. Orddatabanken inneholder nord-, lule- og sørsamiske ord og termer. I samarbeid med Samisk språknemnd og sametingene i Finland og Sverige vil Sametinget utvikle orddatabanken til å bli en nordisk samisk orddatabank. Samiske språk har i liten grad utviklet moderne terminologi. Sametinget har i 2004 og 2005 fått støtte fra Nordplus Språk til oversetting av Ordbok for samfunn og helse til alle samiske språk i Norge. Disse termene legges inn i orddatabanken. Samisk språk brukes innen stadig flere fagområder. Et kontinuerlig terminologiarbeid er derfor påkrevet. Dette arbeidet må styrkes og effektiviseres, og flere aktører som for eksempel kommuner må delta.

Tilknytning til sted er et sentralt element i samisk tankegang, samiske stedsnavn er derfor en viktig del av den samiskspråklige arven. Synliggjøring av stedsnavn er også en viktig dokumentasjon av samisk tilstedeværelse i og bruk av ulike geografiske områder. Rådgivning om samiske stedsnavn er et stort arbeidsfelt for Sametingets navnekonsulenttjeneste.

Opplæring, utdanning og forskning

For å kunne forme utviklingen av det samiske samfunnet er retten til selv å bestemme innhold og form i opplæringen på alle utdanningsnivåer viktig. Sametinget anser retten til selv å bestemme innhold og form i opplæringen på alle utdanningsnivåer, som grunnleggende for utformingen av det samiske samfunnet. Sametingets myndighet til å fastsette rammene for opplæringen må derfor styrkes.

Samiske barnehager

I 2005 vedtok Stortinget en ny lov om barnehager. I loven er samiske barns rettigheter i barnehagen noe styrket. Det er blant annet lovfestet at alle barnehager skal ta hensyn til barnas alder, funksjonsnivå, kjønn, sosiale, etniske og kulturelle bakgrunn, herunder samiske barns språk og kultur. I loven slås det fast at det er kommunen som har ansvaret for at barnehagetilbudet til samiske barn i samiske distrikt, bygger på samisk språk og kultur. I øvrige kommuner skal forholdene legges til rette for at samiske barn kan sikre og utvikle sitt språk og sin kultur.

Sametinget behandlet melding om samiske barnehager Våre barn, vårt håp, vår stemme i mai 2005. Meldingen skisserer noen konkrete tiltak, blant annet tiltak for styrking av samisk språk i barnehager, kompetanseheving og utdanningstiltak for ansatte i barnehager, tilskuddordninger og læremiddelsituasjonen.

Grunn- og videregående opplæring

Som en del av Kunnskapsløftet ble arbeidet med nye læreplaner påbegynt i august 2004, og de siste læreplanene fastsettes i 2007. Sametingets arbeid med læreplaner er delt på følgende måte: utarbeide samisk innhold i nasjonale læreplaner og utarbeide samiske læreplaner. Utarbeidelse av samisk innhold til nasjonale læreplaner følger Utdanningsdirektoratets organisering og tidsplan. Sametinget har myndighet til å fastsette det samiske innholdet i nasjonale læreplaner og fastsette læreplanene for fagene samisk duodji og reindrift. Arbeidet er meget omfattende og har krevd store ressurser i 2005. Sametinget deltar også i evalueringen av Kunnskapsløftet som er initiert av Utdanningsdirektoratet

Sametinget har i 2005 fastsatt samisk innhold i nasjonale læreplaner for grunnskolen og i videregående opplæring i fagene norsk, engelsk, naturfag og kroppsøving, kalt læreplaner i pulje 1. Læreplanene ble fastsatt av Utdannings- og forskningsdepartementet i august 2005.

Sametinget har utarbeidet forslag til samisk læringsplakat og samiske læreplaner i fagene samisk som førstespråk, samisk som andrespråk, norsk for elever med samisk som førstespråk, norsk for elever med samisk som andrespråk, naturfag, duodji, samfunnsfag, musikk, mat og helse og kristendoms-, religions- og livssynskunnskap. De fem første læreplanene er utarbeidet både for grunnskolen og videregående opplæring, og de fem siste bare for grunnskolen. Forslagene er sendt ut på høring, med unntak av læreplan i norsk for elever med samisk som andrespråk og naturfag på videregående nivå. Samisk læreplan for kristendoms-, religions- og livssynskunnskap sendes på høring senere. Sametinget fikk ikke gjennomslag for at det utarbeides egen læreplan i norsk for elever med samisk som andrespråk. Fylkesmannen i Finnmark og Sametinget arrangerte i samarbeid med Utdanningsdirektoratet høringskonferanse i forhold til samiske læreplan i desember.

Nasjonale læreplaner pulje 2 (videregående opplæring) som har vært på høring, er bearbeidet og skal fastsettes av Utdanningsdirektoratet og Kunnskapsdepartementet i 2006. Planene skal ha samisk innhold som fastsettes av Sametinget. Læreplaner pulje 2 innbefatter læreplaner for videregående opplæring; fellesfagene samfunnsfag, historie, geografi og religion og etikk, felles programfag i studieforbereidende utdanningsprogrammer videregående trinn 2-3 og felles programfag i yrkesforberedende utdanningsprogrammer videregående trinn 1.

Samiske læreplaner pulje 2 (samisk historie og samfunn, en samisk delplan innen utdanningsprogram for musikk, dans og drama, en samisk delplan innen programområdet for formgivning, fellesfaget historie) og samiske læreplaner pulje 3 (reindrift Vg 2 og design og duodji Vg 2) er under utarbeiding.

Engerdal kommune besluttet å legge ned Elgå Oppvekstsenter fra 2006 dersom kommunen ikke fikk tilleggsbevilgning til drift. Sametinget gjennomfører et fem-årig språkmotiveringsprosjekt rettet mot de samiske barna ved dette sentret, prosjektet avsluttes våren 2006. En nedleggelse av oppvekstsentret vil frata de samiske barna en naturlig arena og et noe beskyttet miljø for samisk språkoppygging. Sametinget arbeider for å finne en løsning for en opprettholdelse av Elgå

Oppvekstsenter. Oppvekstsenteret er også et av tiltakene i samarbeidsavtalen med fylkeskommunene i sørsamisk område.

Elgå oppvekstsenter ligger nært Sverige og benytter språklig og kulturell arbeidskraft fra Sverige. Et samarbeid over landegrensene er derfor naturlig da det også på svensk side er små skolesamfunn. Sametinget er glad for at regjeringen har tatt kontakt med sentrale myndigheter i Sverige om styrking av opplæring på tvers av landegrensene i sørsamiske områder.

Sametingets strategiske plan for samisk læremiddelutvikling 2001-2005 er brukt som grunnlag for tildeling av midler til nye læremiddelprosjekter i 2005. Blant annet har det på grunnlag av erfaringer som er gjort gjennom prosjektet Samisk begynneropplæring, blitt tildelt midler til utvikling av læreverk for begynneropplæring i lesing på nordsamisk. Det har blitt lagt særskilt vekt på utvikling av digitale/nettbaserte læremidler.

Samisk begynneropplæring er et 5-årig prosjekt, hvor hovedmålsettingen er å finne fram til de lesemetodene og den lesemetodikken som passer best for elever som har samisk som førstespråk og får sin grunnleggende leseopplæring på samisk. Prosjektet ble påbegynt i 2000 og er i 3 faser. Fase III har i 2005 konsentrert seg om resultatene fra leseferdighetstestene for 5. trinn, prosess-skriving og presentasjon av arbeidsprøven som er tilpasset samisk og lese- og skriveopplæring i Finland. Prosjektet ble avsluttet juni 2005. Prosjektet er evaluert, og evalueringsrapport vil foreligge i løpet av 2006.

Samisk læringsnett er Sametingets nettside for skoler og barnehager. Nettsiden ble offentlig åpnet i januar 2003. Nettsiden er en del av Skolenettet, og er et samarbeid med Utdanningsdirektoratet. Utdanningsdirektoratet har ansvaret for den tekniske delen av nettsiden og Sametinget er ansvarlig for innholdet. Høsten 2004 ble det bestemt at nettsiden skulle, som resten av Skolenettet, ta i bruk nytt publiseringverktøy og få nytt design. Nytt design er utviklet, og arbeidet med å legge ut stoff på nettstedet er påbegynt.

Sametinget har deltatt i styringsgruppa til Troms fylkeskommunes prosjekt samisk kulturkunnskap. Prosjektet har som formål at ingen elever skal gå ut av videregående opplæring i Troms uten grunnleggende kunnskaper om samiske forhold. Prosjektet er i avslutningsfasen.

Sametinget ser derfor at det er et stort behov for etablering av spesialpedagogiske rådgivningstjenester i lule- og sørsamiske områder i tilknytning til Spesialpedagogisk støtte.

Høyere utdanning

Sametingets plan for kompetanseheving i spesialpedagogikk 2004-2006 retter seg mot lule- og sørsamisk område, Sør-Troms og nordre Nordland, og har fokus på lese- og skrivevansker og tospråklighet. Stipend mottakerne er ansatte ved barnehager og skoler med samiske barn, samt fagpersoner ved pedagogisk-psykologiske distriktskontorer i disse områdene.

Sametinget har i 2005 etablert en ny stipendordning til studenter som tar høyere utdanning innenfor fagområdene barnehage og opplæring. I 2005 ble rekruttering til lærerutdanninger i lule- og sørsamisk område prioritert. Dette stipendet ble også tildelt til høyere utdanning i samisk.

Sørsamisk språk, et truet språk i verdenssammenheng, må prioriteres. Det er et nasjonalt ansvar å legge til rette for den samiske samfunnsutvikling, dette gjelder også for høyere utdanning som er essensiell for denne utviklingen. Det er helt nødvendig å få avklart ansvars plassering og tilstrekkelig finansiering.

Samisk forskning og statistikk

Sametinget har i 2005 arbeidet for å få et tettere samarbeid med Norges forskningsråd. I forbindelse med dette arbeidet fikk Sametinget innspill fra alle forsknings- og utdanningsinstitusjoner nord for Dovre på sentrale problemstillinger rundt samisk forskning.

Det nåværende Program for samisk forskning i Norges forskningsråd legges ned ved utgangen av 2005. Sametinget har gitt regjeringen og Forskningsrådet signaler om at det er ønskelig at programperioden utvides med ytterligere fem år og at programmet får økte budsjetter. I St.meld. 20 2004-2005 Vilje til forskning gir regjeringen klare signaler om at programmet forlenges. Sametinget har gitt innspill til hvilke fagområder et nytt program for samisk forskning bør vektlegge.

Sametinget startet i 2003 opp et prosjekt for å få utviklet en egen statistikk for den samiske befolkningen. Dette er et prosjekt som har til hensikt å få til en permanent løsning vedrørende utarbeidelse av samisk statistikk. Nordisk Samisk Institutt og Statistisk sentralbyrå er involvert i prosjektet. I 2005 er det spesielt blitt jobbet med utgivelse av en samisk statistisk årbok som vil bli publisert tidlig i 2006.

Sametinget har foreslått medlemmer til styret i Nordisk Samisk Institutt, forslaget ble ikke tatt til følge av styret for Samisk høyskole.

Det skal oppføres et vitenskapsbygg i Kautokeino. Formålet med vitenskapsbygget er blant annet å samle samiskspråklige oppgaver og samisk vitenskaplig virksomhet i et større miljø. Høsten 2004 fikk Statsbygg i oppdrag å intensivere arbeidet med prosjekteringen av bygget. Målet er ferdigstilling i 2009. Sametinget har lenge vært engasjert i saken og synes det er gledelig at regjeringen har fremskyndet prosessen.

Barn og unge

Sametinget har et ønske om å drive en aktiv ungdomspolitik, og opprettet i 2003 et ungdomsutvalg. Utvalget skal delta i planlegging, gjennomføring og etterarbeid i forbindelse med Sametingets ungdomskonferanser. I tillegg skal utvalget bidra til å styrke samiske unges medbestemmelse og innflytelse på Sametingets politikk.

Sametingets 5. ungdomskonferanse "Gulahallatgo?" ble avholdt på Saltstraumen utenfor Bodø 21. - 23. oktober 2005. Tema for konferansen var samisk språk, samisk språkforvaltning og samisk språkutvikling. Ungdomskonferansen fremmet tre uttalelser. Konferansen anmodet Sametinget om å arbeide for endring i opplæringsloven § 6-2, om å fjerne minimumskravet på ti elever for at samiske barn i grunnskolen skal sikres opplæring på samisk i hele landet. I tillegg uttalte konferansen at det må settes i gang tiltak for å redusere hindringer samisk ungdom møter når de ønsker høyere utdanning innenfor samisk språk, særlig lule- og sørsamisk. Den siste uttalelsen var et krav om samisk som valgfritt sidemål for alle elever i Norge.

Den kulturelle skolesekken er et nasjonalt utviklingstiltak for mer kunst og kultur i skolen. Tiltaket skal legge til rette for at elever i grunnskolen får lettere tilgang til kunst- og kulturuttrykk av alle slag. Den kulturelle skolesekken forutsetter et nært faglig samarbeid mellom skole- og kultursektoren på alle tre forvaltningsnivå (stat, fylkeskommune, kommune). Verken Sametinget eller noen av de samiske kulturinstitusjonene er involvert i denne ordningen. Det er behov for at det avsettes egne midler både til samiske museer og institusjoner og til Sametinget for å sikre et samisk innhold i Den kulturelle skolesekken.

Samisk kunst- og kulturliv

Den samiske kulturen har vist seg å være svært omstillings- og levedyktig. Fremdeles er store deler av det samiske verdigrunnlaget knyttet til et liv i nærhet til naturen. Samtidig har det samiske samfunnet i stor grad tilpasset seg dagens kunnskaps- og informasjonssamfunn. Samlet sett skaper dette et mangfold i den samiske kulturarven som er viktig å bevare og videreutvikle.

Sametinget vil understreke at videreutvikling av samisk kunst og kultur er et nasjonalt ansvar. Den norske stat har gjennom ulike lover og konvensjoner forpliktet seg til å ta ansvar for samisk språk, kultur og samfunnsliv, og det er derfor også et ansvar at de økonomiske rammene for utviklingen er på plass. Sametinget opplever en stor ressursmangel innen dette feltet, og denne situasjonen er uholdbar på lang sikt.

Sametinget har i 2005 behandlet "Melding om samisk kunst". Meldingen griper fatt i de kunstpolitiske utfordringer, og omhandler utviklingstrekk, virkemiddelbruk og fremtidige utfordringer innenfor de ulike kunstområdene. Sametinget har fått overført ansvaret for institusjoner og ordninger som skal fremme samisk kunst og kultur. Med meldingen ønsker Sametinget å synliggjøre de politiske visjoner og perspektiver for samisk kunst som manglet i St. meld. nr. 48 (2002-2003) Kulturpolitikk frem mot 2014.

Sametinget har de senere årene opplevd stagnasjon fra statlige myndigheters side både når det gjelder politikktutvikling og økonomiske ressurser til samiske kunstformål. Økningen i de økonomiske overføringer fra Kirke- og kulturdepartementet har ikke vært som forventet. Dette er ikke i tråd med statens forpliktelser.

Samisk teater, film og festivaler

De samiske teatrene spiller en viktig rolle som arenaer for opplevelse av samiske kunst- og kulturuttrykk og for bruk av samisk språk. Sametinget har hatt som målsetting at Beaivváš Sámi Teáhter sikres et forsvarlig økonomisk fundament for virksomheten som samisk nasjonalteater, slik at de er i stand til å betjene hele det samiske bosettingsområdet. Sametinget har i 2005 bidratt til gjennomføring av forprosjekt til et teaterbygg for Beaivváš Sámi Teáhter. Sametinget har vært opptatt av å sikre et forsvarlig driftsgrunnlag for Áarjelhsaemien Teatere/Sydsamisk Teater. I samarbeidsavtalen mellom Sametinget og fylkeskommunene i sørsamisk område er det nedfelt at partene sammen skal arbeide for å sikre et forsvarlig driftsgrunnlag for Áarjelhsaemien Teatere. I teater-sammenheng har Sametinget videre lagt vekt på støtte til scenekunst som har hatt barn og unge som deltakere og målgruppe.

De samiske festivalene er betydningsfulle arenaer for å fremme samisk kultur og som møteplasser for den samiske befolkningen. Framveksten av samiske festivaler innebærer store muligheter, men også utfordringer, der prioritering og finansiering er de viktigste. Det er bevilget festivalstøtte til fire faste samiske festivaler i 2005: Riddu Riddu i Kåfjord, Samisk musikkfestival i Kautokeino, Påskefestivalen i Karasjok og Márkomeannu i Skånland/Evenes. I tillegg er det gitt prosjekttilskudd til andre samiske festivaler og urfolksfestivaler. Statens ordning med knutepunktinstitusjoner fremmer ulike kulturytringer. Sametinget mener at det er viktig at også en samisk festival får et slikt ansvar. I den forbindelse utpeker Riddu Riddu festivalen i Kåfjord seg som et naturlig valg med sin fokus på urfolk og sitt internasjonale engasjement.

Samisk filmfestival i Kautokeino har utviklet seg til å bli en betydningsfull arena for presentasjon av samisk film og urfolksfilm. Festivalen har lyktes med sin profilering og har befestet sin posisjon som en inspirasjonskilde for utvikling av samisk film. Gjennom sin urfolksprofil har de også vært med på å styrke samarbeidet og samhörigheten mellom samer og andre urfolk.

Kunstneravtalen og samiske forlag

Sametinget har inngått samarbeidsavtale med de samiske kunstnerorganisasjonene gjennom paraplyorganisasjonen - Sámi Dáiddárráđđi/Samisk kunstnerråd (SDR). Dette er gjort i form av en hovedavtale. Formålet med samarbeidsavtalen er å utvikle et mangfoldig samisk kulturliv. Partene skal etablere retningslinjer, ansvar og forpliktelser for framtidige forhandlinger om samiske kunstneravtaler mellom Sametinget og samiske kunstnere. Hovedavtalen er bindende i en periode på åtte år av gangen og skal følges opp av årlige avtaler med konkrete tiltak. De budsjettmessige virkningene med oppfølging av avtalen vil tre i kraft i budsjettåret 2006.

Det ble også i 2005 satt av midler til innkjøp av kunst og duodji. I påvente av et kunstmuseum er innkjøpt kunst midlertidig lagret på Sámiid Vuorká Dávvirat. Dette er en uholdbar situasjon. Arbeidet med å få etablert et kunstmuseum må derfor prioriteres. Det er også i år delt ut arbeidsstipend, etableringsstipend, materialstipend og reise- og studiestipend. Sametinget har bedt statlige myndigheter å øke kvotene på stipend til samiske kunstnere.

Situasjonen for finansiering av samisk skjønnlitteratur har lenge vært i en meget vanskelig situasjon. Dette har resultert i at mange litteraturprosjekt må vente i flere år før de kan realiseres. Denne situasjonen er frustrerende for både forfattere, forlag, lesere og for hele det samiske samfunnet.

Sametinget arbeider nå med å få i stand en innkjøpsordning for skjønnlitteratur og en fast støtteordning for produksjon av faglitteratur. En realisering av disse tiltakene vil avhenge av om en får økte økonomiske bevilgninger til litteraturfeltet.

Det registreres en økning i antallet forlag som utgir samisk litteratur, læremidler og musikk, og ett nytt forlag oppnådde samisk forlagsstøtte i 2005. Avsetningen til samiske forlag har hatt en ubetydelig økning siden opprettelsen av ordningen i 1994, og økningen av antallet forlag har resultert i en betydelig nedgang i støtten til det enkelte forlag.

Samisk musikk har bidratt til å synliggjøre og løfte samisk kultur både i den samiske befolkningen og i verden for øvrig. Det er viktig å styrke og utvikle samisk musikkmiljø og å gi mulighet for å formidle samisk musikk. Avsetningen til musikk har vært på samme nivå over flere år, mens antall søknader har økt.

Kulturhus og idrett

Kulturhusene har vist seg å ha stor betydning som arena for bevaring og vitalisering av samisk språk og kultur. Sametinget har ikke mulighet til å utvikle eksisterende institusjoner og ordninger, eller å etablere nye tiltak med sikte på utvikling av samisk kunst og kultur, uten at de statlige rammebetingelser økes.

Det har pågått et arbeid sammen med fylkeskommunene for å realisere utbyggingsklare kulturhusprosjekter. Sametinget forventer at staten tar ansvar for utbyggingen av samiske kulturhus og at de økonomiske rammevilkårene er i forhold til behovene. Sametinget mener at Stortinget har ansvaret for at det bevilges nok penger gjennom statsbudsjettet til slike formål. Dette betyr at om nødvendig så må Stortinget årlig sette av midler til samiske formål. Investeringer til samiske kulturinstitusjoner er blitt utsatt fra år til år. Dette kan ikke samiske kultur leve med, og det må settes i verk et samisk kultursatsningsprogram. Sametinget har fremmet forslag om et eget kultursenterfond.

Samisk idrett er av stor betydning for fremme av samisk kultur. Gjennom aktiviteter knyttet til idrett vil man styrke identitet, språk og tilhørighet. Sametinget har over flere år arbeidet aktivt overfor de sentrale myndighetene for å styrke rammebetingelsene for samisk idrett, og i 2005 ble samisk idrett tildelt spillemidler. Tildelingen er på langt nær nok til å dekke opp for alle de behovene som er innenfor samisk idrett. Det er allikevel et viktig prinsipielt gjennombrudd som er oppnådd gjennom denne tildelingen. Sametinget og Finnmark fylkeskommune har samarbeidet om utredningen "Samisk idrettsanlegg for lassokasting og reinkappkjøring". Rapport ble ferdigstilt i 2005 og Sametinget ønsker å få disse anleggene inn i spillemiddelordningen. Kulturdepartementet vil vurdere å ta anlegg for samisk idrett med ved revisjon av ordningene i 2006.

Sametinget har i 2005 bidratt til arbeidet med å forberede samenes deltakelse i Arctic Winter Games i Alaska i 2006.

Bibliotek

For Sametinget er det et overordnet mål å gi hele den samiske befolkning et tilfredsstillende bibliotektilbud. I den sammenheng er det viktig å ansvarliggjøre de enkelte kommuner og bibliotek for å etablere likeverdige bibliotektilbud til den samiske og norske befolkningen. Bedre samiske bibliotektilbud vil samtidig bidra til økt kunnskap og informasjon om samer og samisk kultur til den øvrige befolkningen.

Etter flere års arbeid med å finne et biblioteksystem som har støtte for bruk av samiske tegn, har Sametingets bibliotek, Samisk spesialbibliotek gått inn i BIBSYS. Dette biblioteksystemet samler katalogene til norske fag- og forskningsbibliotek, og forenkler brukerens tilgang til 112 biblioteksressurser. Dermed er Samisk spesialbiblioteks samling søkbar i samme katalog som andre institusjoner med materiale på samisk og om samiske forhold, for eksempel Sámi Állaskuvla og Universitetsbiblioteket i Tromsø. BIBSYS har også laget et samisk brukergrensesnitt til sin søketjeneste på nett.

Tilskuddordningen for å styrke det samiske bibliotektilbudet i landet er videreført. I 2005 var målgruppen skole- og folkebibliotek i Finnmark, Troms, Nordland og det sørsamiske området.

Sametinget har prioritert bibliotek som ikke har eller som har lite samiskspråklig bibliotekmateriale fra før og de som støtter de samiske tiltakene i prosjektet Gi rom for lesing.

Sametinget fikk i 2005 en ekstra bevilgning fra departementet til investering av ny bokbuss i sørsamisk område. I statsbudsjettet for 2006 er det også lagt inn en bevilgning til investering av bokbuss. Dette er svært positivt, men det betyr også at driftsstøtten til de samiske bokbussene må bli mer forutsigbar, og at Sametinget får bevilget nok midler til dette. De samiske bokbussene er et sentralt virkemiddel i arbeidet med å styrke de samiske bibliotek tjenestene i områder med spredt bosetting og dårlig utviklede tjenestetilbud.

Samiske museer

De samiske museene er viktige institusjoner for å forvalte den samiske kulturarven til kommende generasjoner, og de er viktige bidragsytere til utviklingen av moderne samiske samfunn. Sametinget tar ansvar for å være med på å utvikle de samiske samfunn, der de samiske museene er sentrale samfunnsinstitusjoner. Sametinget behandlet melding om samiske museer i februar 2005. Meldingen danner grunnlaget for det fremtidige strategiske museumspolitiske arbeidet i Sametinget.

Sametinget har i 2005 arbeidet med å følge opp intensjonene i museums meldingen. Førsteprioritet har vært arbeidet med museumsreformen. Reformen går i korthet ut på å slå sammen samiske museer til færre museumsenheter, med formål å styrke museene gjennom bedre utnyttelse av ressursene, samt opprette faglige museumsnettverk mellom konsoliderte enheter. Sametingets arbeid med museumsreformen bygger på en modell med fire samiske museumssiidaer.

Som en oppfølging av museumsreformen vil museet i Sørsamisk museumssiida, Saemien Sijte, fra 01.01.06 endre organisasjonsform fra museumsforening til stiftelse. En slik endring skal virke til at Saemien Sijte i større grad vil være et museum for hele den sørsamiske befolkningen.

I Finnmark er det to museumsenheter, Nordvestsamisk og Tana og Varanger museumssiida. Sametinget har i 2005 bevilget prosjektmidler til disse slik at de kan frigjøre ressurser til å arbeide med reformen. Målet er at disse to siidaene blir etablert i løpet av 2006.

Før museumsreformen kan gjennomføres i Nordre Nordland og Troms, må det ferdigstilles en delutredning for museene i dette området. Delutredningen vil innebære en gjennomgang av forholdene i Troms og Nordre Nordland med strategier for nettverksoppbygging og oppbygging av museumsvirksomheten i dette området. Utredningsarbeidet er påbegynt og vil sluttføres i 2006.

Sametinget er med i et samarbeidsprosjekt med Ájtte svensk fjell- og samemuseum i Sverige og Siida-museet i Finland om prosjektet Recalling Ancestral Voices – Repatriation of Sámi Cultural Heritage. Prosjektet har som mål å kartlegge samisk gjenstandsmateriale som befinner seg på offentlige institusjoner i Norden og Europa, samt å legge materialet inn i en database. Prosjektet vil danne et viktig og nødvendig grunnlag for tilbakeføringsspørsmålet. Prosjektet er søkt finansiert gjennom EU-midler, og vil igangsettes når det er fullfinansiert. Sametinget bør løfte saken på et politisk nivå med fylkeskommunen.

Sør-Varanger kommune vedtok i 2003 at de ønsker Sør-Varanger museum inn under Sametingets forvaltning. Dette har Sametinget stilt seg positiv til. Finnmark fylkeskommune har gått i mot en slik overgang på bakgrunn av at fylkeskommunen mener museet ikke oppfyller kriteriene Sametinget har satt for samiske museer. På bakgrunn av dette har ABM-utvikling (Statens senter for arkiv, bibliotek og museum) foreslått en delt forvaltningsmodell mellom Sametinget og Kultur- og kirke departementet for Sør-Varanger museum. Dette forslaget kan Sametinget ikke stille seg bak, og har derfor bedt om en endelig avklaring fra departementet.

Samarbeidet med ABM-utvikling

Det er nødvendig at Sametinget tildeles økte rammebevilgninger til samiske museer for en god forvaltning og utvikling av de samiske museene. Sametinget har derfor i 2005 signalisert til både Kultur- og kirke departementet (KKD) og ABM-utvikling (Statens senter for arkiv, bibliotek og museum), at kontakt og samarbeid må formaliseres og styrkes, blant annet for å øke forståelsen for de spesielle behovene som finnes i det samiske samfunnet. Sametinget har også signalisert at vi ønsker at ABM-utvikling skal inneha kompetanse om samisk kultur og historie. ABM-utvikling innehar også stor kompetanse innenfor arkiv, bibliotek og museum som Sametinget ønsker å dra nytte av.

Økonomiske oppfølging av de samiske museene

Det har i 2005 foregått et aktivt og målrettet arbeid for å konsolidere de samiske museene som en oppfølging av museumsreformen, jf. St.meld. nr. 22 (1999-2000). I budsjettet for 2006 er det til nå bevilget over 150 mill. kr til museer som et ledd i museumsreformen, av dette er det bare bevilget 2 mill. kr for å styrke det samiske museumsarbeidet. Dette til tross for at de samiske museene har et langt dårligere utgangspunkt enn de museene som så langt er blitt styrket gjennom reformen. Skal samisk historie og kultur bli dokumentert og formidlet på en nødvendig og god måte, er det avgjørende viktig at også de samiske museene kan delta i fornyingen av museums-Norge. Sametinget har ved flere anledninger i 2005 uttrykt bekymring for den dårlige økonomiske oppfølgingen de samiske museene har fått fra sentrale myndigheter gjennom museumsreformen.

Samisk tusenårsted

Sametinget har arbeidet for å få sentrale myndigheter til å finansiere utbygging av Østsamisk museum over statsbudsjettet 2006. Det er gjennomført arkitektkonkurranse og anbudsrunder, etter en betydelig reduksjon av arealet. Det viser seg likevel at kostnadene vil overskride rammene. Utbygging av Østsamisk museum er derfor utelatt i statsbudsjettet for 2006, noe som er sterkt beklagelig. Sametinget har arbeidet for at det skal bevilges midler for 2006 slik at byggearbeidet raskt kommer i gang og at rammene for prosjektet økes i henhold til Statsbyggs beregninger.

Kulturminneforvaltningen

Sametinget benytter mye ressurser til å forvalte kulturminner der Sametinget er delegert myndighet etter kulturminneloven. Sametinget har ansvar for et stort geografisk område som strekker seg over 6 fylkeskommuner.

Sametinget har i 2005 forsøkt å sette fokus på kulturminnepolitikken. Den 25. februar 2005 ble Stortingsmelding nr. 16 (2004-2005) Leve med kulturminner lagt fram av regjeringen. Sametinget har siden november 2004 hatt god dialog med Miljøverndepartementet (MD) om stortingsmeldingen. Sametinget mener at samiske kulturminnevernsperspektiver til en viss grad har blitt integrert i meldingen. Sametinget mener likevel at Stortinget i sin behandling burde ha framsatt mer forpliktende tiltak som også omfatter samiske kulturminner og kulturmiljøer i satsingsområdet for kystkultur. I tillegg burde både rettighetshavere og brukere av kulturminner ha blitt inkludert i meldingens omtale av eiere av kulturminner. Samisk bygningsvern er et eget satsingsområde i den nye stortingsmeldingen. Miljøverndepartementet skal ta initiativ til at det blir utarbeidet en plan for den videre oppfølgingen av Sametingets prosjekt om samisk bygningsarv. Sametinget har hatt fokus på samisk bygningsvern, men ser også den store kulturelle betydningen av å bevare sjøsamiske fartøyer.

Miljøverndepartementet forlenget i slutten av 2004 den gjeldende forvaltningsordningen hvor Sametinget er delegert myndighet etter kulturminneloven. Forvaltningsordningen som Sametinget formelt har per i dag er midlertidig. Det ble besluttet å opprette en arbeidsgruppe som skal utrede framtidig organisering og myndighetsfordeling innenfor samisk kulturminneforvaltning. I gruppa deltar Sametinget med to representanter, mens MD, Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) og Riksantikvaren (RA) deltar med hver sin representant. Arbeidsgruppen har påbegynt sitt arbeid og har drøftet tre ulike alternativer til forvaltningsmodeller. Utredningen skal ferdigstilles i første kvartal 2006.

Bergkunst er en kulturminnetype som vises stor oppmerksomhet fra mange. Bergkunst er et felt innenfor kulturminnevernet som i store deler av verden aktivt knyttes til urfolk. I Norden er det imidlertid framdeles en stor utfordring i både å skape og å få forståelse for at samene skal ha en selvsagt plass i bergkunstforvaltningen. Den største majoriteten av bergkunstfelt inneholder alle motiver som også kan tolkes inn i en samisk kontekst. Sametinget ser det derfor som en selvfølge å delta i det nordiske samarbeidet om bergkunst, og i den forbindelse skape forståelse for at bergkunsten er en naturlig og viktig del av den samiske forhistorien.

Sametinget har fått til gode dialoger med fylkeskommunene i det samiske området gjennom de inngåtte samarbeidsavtalene. Sametinget ønsker et nærmere formalisert samarbeid med de berørte fylkeskommunene og museene hva gjelder spesielt tilrettelegging, skjøtsel og formidling av bergkunst. Bergkunst er et viktig felt innenfor kulturminneforvaltningen, og Sametinget ønsker derfor å være en likeverdig part i dette arbeidet, til tross for knappe økonomiske ressurser.

Næring

Sametinget er aktiv innenfor en rekke næringsområder i det samiske samfunn. Målet er å skape sterke og levedyktige samiske samfunn. Gjennom arbeidet i 2005 har Sametinget arbeidet for at samiske næringer skal få bedret sine rammevilkår. Sametinget næringspolitikk vektlegger tilrettelegging for småskalavirksomhet. De samiske områdene er preget av små bedrifter med lav egenkapital. Husholdet som økonomisk produksjonsvirksomhet, er fortsatt levende i de samiske områdene. Mangel på risikovillig kapital er en av de store utfordringene i små samiske lokalsamfunn. Gjennom bruken av Samisk utviklingsfond ønsker Sametinget å oppnå målsettingen om robuste og levedyktige samiske samfunn, og Sametinget opplever stadig gode tilbakemeldinger på hvordan kommunene opplever å være innlemmet i Samisk utviklingsfonds virkeområde. Sametingets næringspolitiske tilnærming har gjort at pågangen fra de samiske kommunene for innlemmelse i området har vært stor. Sametinget

vedtok i september 2004 å utvide Samisk Utviklingsfond sitt virkeområde betraktelig. Som en konsekvens av utvidelsen har antall søknader til Samisk Utviklingsfond økt betraktelig sammenlignet med 2004. Det er derfor viktig at Sametinget gis de økonomiske forutsetningene for å kunne imøtekomme de store næringsmessige utfordringene som utvidelsen har ført til.

Rettigheter i forbindelse med svangerskap, fødsel og omsorg for små barn for arbeidstakere og for selvstendig næringsdrivende er svært forskjellig. Dagens velferdsordninger for kvinnelige næringsdrivende er svært dårlige. Målet må være at alle kvinner som ønsker å etablere seg som selvstendig næringsdrivende får like gode trygdeordninger som arbeidstakere. Disse velferdsordningene er svært sentrale for kvinner og må være på plass dersom kvinner skal ha mulighet til å delta i næringslivet på lik linje med menn. Sametinget har gitt uttrykk for sin bekymring i forhold til dette i høringsuttalelse til Barne- og familiedepartementets vurdering av velferdsordninger for kvinner.

Jordbruk

Utvidelse av Samisk utviklingsfonds geografiske virkeområde har ført til en betydelig økning av tiltak innenfor jordbruket. Flere utbyggere ser fordelen med å starte samdrift. Det gir blant annet lavere byggekostnader og medlemmene i samdrifter får mer fritid og ferieavløsning. For øvrig er det en avventende holdning blant bønder når det gjelder byggesaker. Det gir utslag i at mange tilskudd trekkes tilbake som følge av at gårdbrukerne ikke realiserer byggeplanene sine. Jfr. St.meld. nr. 55(2000-2001) punkt 14.5.3.

Konsekvensene av WTO-avtalen er ikke klare, og det kan være en avgjørende grunn til at flere venter med å bygge ut. Sametinget har bedt landbruksministeren om å ta særlige hensyn til jordbruk i samiske områder i forbindelse med WTO-forhandlingene. Internasjonale og nasjonale avtaler forplikter den norske stat til å sørge for at avtalen ikke fører til negative konsekvenser for jordbruk i samiske områder. I den sammenheng har Sametinget lansert tanken om å etablere en urfolkssone blant annet for å sikre en sterkere lokal råderett over naturressursene.

Den sentrale landbrukspolitikken har ført til at mange gårdbrukere har avviklet sine bruk og solgt sine melkekvoter. Siden 1997 er for eksempel 15 % av melkekvoten i Finnmark solgt. Samme tendens er det i andre samiske områder. Det er ulike årsaker til denne nedgangen, men rammebetingelsene for å drive jordbruk har blitt forverret de siste årene. Den store nedgangen i melkekvoten i samiske områder har negative konsekvenser for melkeproduksjonen. Dette skaper store problemer for rekruttering til jordbruket, spesielt gjelder det for unge. Utfordringen er å få myndighetene til å tilføre økte melkekvoter til samiske områder. Det gjelder å gjøre nytte av de kvoter der bruk er lagt ned (sovende kvoter), men der kvoten ikke er solgt til andre. Eksisterende bruk i samiske områder må også få tilført økte melkekvoter – det gjelder spesielt mindre bruk som driver jordbruk i kombinasjon med andre næringer eller yrker. Ytterligere reduksjon av melkekvoter vil kunne undergrave samisk jordbruk.

Sametingets deltakelse i jordbruksforhandlingene i 2005 skjedde når forhandlingene på det nærmeste var avsluttet. Rammene for avtalen og jordbrukspolitikken var allerede fastlagt på dette tidspunktet slik at Sametingets mulighet til å ha en reell påvirkning har vært fraværende. Sametinget har derfor påpekt at Sametinget må trekkes inn i forhandlingen på et mye tidligere tidspunkt, jfr. St.meld. nr. 55(2000-2001) punkt 14.5.3.

Fiske

Sametinget ønsker at de marine ressursene forvaltes i et langsiktig og økologisk bærekraftig perspektiv. Sametinget har gått inn for å regulere fiske etter kysttorsk ettersom Det Internasjonale Havforskningsrådet (ICES) ikke har tilrådd fiske på kysttorskbestanden. Sametinget er med i en arbeidsgruppe for å finne fram til en forvaltningsstrategi i oppbyggingen av bestanden samtidig som det tas nødvendig hensyn til fiskernes som skal livnære seg av kysttorskbestanden i denne perioden.

Sametinget ble under plenum i september 2004 invitert av daværende fiskeriminister Ludvigsen til å delta i referansegruppe angående utarbeidelse av St.meld. nr. 19 (2004-2005) Marin næringsutvikling. Sametinget ble ikke hørt i mange av sine viktige forslag, og Fiskeri- og kystdepartementet valgte å oversende meldingen direkte til Stortingets næringskomité uten ordinær høringsrunde. Fiske som næring er sterkt truet gjennom at befolkningen langt på vei er fratatt retten til å fiske. Den framlagte meldingen tar ikke hensyn til dette selv om en rekke konvensjoner fastslår urfolks rett til å drive fiske. Sametinget har i 2005 jobbet for at det avsettes en egen distriktskvote til de næringssvake områdene, dette er i tråd med Stortingets vedtak fra 1988.

Invasjonen av kongekrabben har hatt store negative konsekvenser for fiskerne i samiske kyst- og fjordområder. Verst er situasjonen for de minste båtene i fjordområdene som har få eller ingen muligheter til å dra til andre områder for å fiske og dermed står i fare for ikke å kvalifisere seg til krabbekvote fordi kravene til dette fisket er for høye. Sametinget har derfor jobbet en del med denne problematikken, og etter påtrykk fra Sametinget tillot Fiskeri- og kystdepartementet båter under 7 meter i Gruppe I og under 6 meter i Gruppe II, å delta i kongekrabbefisket i 2005. Departementet fulgte også opp Sametingets forslag om å nedsette et utvalg som skal gjennomgå dagens forvaltning av kongekrabbe, samt foreslå framtidig forvaltningsordninger.

Sametinget har i 2005 gitt støtte til to lokale fjordprosjekter, et i Porsanger og et Tanafjorden, som har hatt som mål å øke felling av sel. Dette resulterte blant annet til at årets kvote for steinkobbe i Finnmark for første gang ble fangstet.

Miljøverndepartementet har oppnevnt en faggruppe i forbindelse med arbeidet med en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet-Lofoten. Sametinget er sterkt kritisk til at man i forvaltningsplanen behandler Barentshavet og kyst- og fjordområdene hver for seg, da fiskene i Barentshavet er vandrende bestander som har sine gyte- og næringsvandringer inn ved kysten og i fjordene. Sametinget vil også understreke viktigheten av at lokal og tradisjonell kunnskap utnyttes i en målrettet forskning og i et helhetlig økosystem. Spesielt må forskning om kongekrabbens invasjon i fjordområdene prioriteres sterkere.

Reindrift

Sametinget kommer årlig med innspill til reindrifftsforhandlingene og opplever gang på gang at disse ikke blir tatt hensyn til. I behandlingen av reindrifftsavtalen for 2005/2006 har Sametinget påpekt at skattemessige forhold ved avvikling slår forskjellig ut for de ulike primærnæringene. I tillegg opplever reindriften en stadig økning i driftsutgifter knyttet på avgiftene til de mest sentrale driftsmidlene. Andre primærnæringer har avgiftsfordeler ved investering og bruk av driftsmidlene i næringen. Sametinget vil påpeke at samisk reindrift står i en særstilling i forhold til samisk kultur og næringsliv. Sametinget krever derfor at samisk reindrift minimum får de samme avgifts- og skatteordninger som

andre primærnæringer har i dag. Landbruks- og matdepartementet har det overordnede ansvaret for forvaltningen av primærnæringene, og Sametinget har anbefalt myndighetene til å rette opp slike skjevheter.

Sametinget mener revidert reindrifftslov må ligge til grunn for reintallstilpasningen i Finnmark. Det er viktig å tilpasse reintallet i forhold til beitegrunnlaget. Norske myndigheter har en plikt til å sikre ressursgrunnlaget for næringa. Myndighetene vil ikke bli à jour med reintalltilpasningen så lenge ressursgrunnlaget stadig innskrenkes.

Duodji

Sametinget har i samarbeid med duodjiorganisasjonene i 2005 utarbeidet en hovedavtale for duodjinæringen. I henhold til hovedavtalen for duodjinæringen er det inngått en næringsavtale for duodji for 2006. Avtalen betyr at duodjiutøverne nå har fått en ordning som gir muligheter for videreutvikling av den enkeltes virksomhet. Samtidig vil avtalen også bidra til å ivareta duodjitradisjonene og skape arbeidsplasser for unge duodjietablerere.

I forbindelse med etablering av næringsavtale for duodji, er det opprettet et eget fagutvalg for duodji som har som oppgave å godkjenne duodjiutøvere som ønsker å registrere seg i duodjiregisteret. Det er i 2005 også satt i gang et arbeid for å kartlegge duodjinæringens økonomiske situasjon. Sametinget er medlem i det økonomiske utvalget og har sekretariatsfunksjon for de to utvalgene.

Situasjonen i duodjinæringen i rekrutteringssammenheng, har vært et område som Sametinget har jobbet mye med. I 2004 igangsatte Sametinget et 2-årig prøveprosjekt i samarbeid med fylkeskommunene i Troms og Finnmark i forbindelse med utviklingsprogrammet for duodji. Målet med prosjektet er å sikre rekruttering til fagopplæring i duodji.

Opplæringskontoret i reindrift og duodji i Varangerbotn har ansvaret for administrering av ordningen. I 2005 har det vært 11 løpende kontrakter i duodji. Duodjinæringens økonomiske situasjon har gjort at Sametinget har sett at det er et spesielt behov for tiltak for å sikre rekrutteringen. Målet er at duodjilærlingordningen skal komme inn under de ordinære lærlingordningene.

Det er viktig å bedre rammebetingelsene for duodjiutøverne. I forbindelse med utviklingsprogrammet for duodji har Sametinget i samarbeid med duodjinæringen fått utarbeidet en rapport hvor det er gjort vurderinger om fritak fra moms for duodjiutøverne kan bidra til at duodjinæringen blir mer lønnsom. Rapporten slår fast at fritak er et effektivt virkemiddel for å bedre lønnsomheten i duodjinæringen. Sametinget har innledet en dialog med statssekretæren for samiske saker om mulig oppfølging av tiltak.

Samisk reiseliv

I turistnæringen er det økende etterspørsel etter opplevelsesprodukter basert på samiske levemåter. En rekke aktører har basert sin virksomhet på produksjon av samisk kunst og samiske ytringsformer. Denne utviklingen har ført til at slike virksomheter bidrar til arbeidsplasser og samtidig sikrer bosetting i samiske områder. Endringen fra produksjon av varer til produksjon av opplevelser, aktiviteter og informasjon er en trend som er kommet det samiske samfunnet til gode. Potensialet for ytterligere produksjon av slike produkter er stort. Sametinget ser at det er viktig at formidling av

samisk levesett og produkter gjøres på en ekte og troverdig måte og at denne satsningen er i samsvar med samiske interesser, normer og skikker.

I 2005 har Sametinget prioritert kompetanseheving og nettveksbygging innen kultur- og naturbasert turisme. Oppbygging av infrastruktur for vinterturisme er et annet prioritert område i reiselivssatsningen der tilrettelegging av scooter-, ski- og turløyper og tettere samarbeid mellom utvalgte fjellstuer er sentrale tiltak. Sametinget har i 2005 vært spesielt opptatt av reiselivssatsningen i alle samiske områder. Som et ledd i dette arbeidet har Sametinget i 2005 gått inn i samarbeid med Innovasjon Norge og andre aktører i Finnmark for gjøre noe med reiselivssatsningen i Indre Finnmark.

Næringskombinasjoner

Sametinget har siden 1991 hatt en driftsstøtteordning til næringskombinasjoner. En stor del av næringskombinasjonsstøtten har i år gått til kombinasjonene duodji og reindrift, hvorav størsteparten har reindrift som hovednæring. Det er få som har utmark som tilleggsnæring av de som har fått driftsstøtte. Utmarksressursene kan nyttes på en bedre måte og utfordringen er å skape en utmarksnæring som kan drives i kombinasjon med andre næringer. Bedre organisering av transport, mottak og salg av utmarksprodukter er sentrale innsatsområder i den sammenheng. Potensialet innen utmarksnæringer ligger også innen oppføring av villfisk og kombinasjonen natur- og kulturbasert reiseliv og utmarksnæringer.

Innlandsfiskeprosjektet er avsluttet, og målet med prosjektet er å skape en lønnsom innlandsfiskerier og å opprettholde kvaliteten på fisk. Det er fortsatt behov for å fortsette uttak for å opprettholde kvalitet på fisken. Det synes at prosjektet har hatt en positiv effekt. Et mottak for matfisk er opprettet i Kautokeino.

Den nye regjeringen skal sette i gang et verdiskapningsprogram for næringskombinasjoner i samiske strøk. Et slikt tiltak vil være i tråd med Sametingets satsning på næringslivet i samiske områder. Sametinget har bedt regjeringen om at Sametinget skal taes med i arbeidet med verdiskapningsprogrammet.

Motorferdsel i utmark

Samiske lokalsamfunn utmerker seg ved en territoriell tilknytning som ikke er begrenset til den faste bebyggelsen og andre kulturskapt anlegg og innretninger. Aktiv bruk og høsting av utmarksressurser står sentralt i den samiske kulturutøvelse og levesett, og er fortsatt en viktig næringskilde for mange. Bruken av utmark berører også samisk turistnæring i tilfeller hvor motorferdsel er en del av de nødvendige redskapene for å tilby gode opplevelser. Sametinget har i 2005 vært opptatt av denne problemstillingen. Sametingets prinsipielle holdning er at motorferdsel i utmark må reguleres. Sametinget ønsker en endring i motorferdselsloven slik at den tar hensyn til samiske næringsinteresser.

Miljøverndepartementet har initiert et arbeid med motorferdselloven gjennom et arbeidsutvalg ved navn Motorferdsel og Samfunn. Gruppens mandat er å vurdere utfordringer knyttet til motorferdselloven, og Sametinget er involvert i dette arbeidet som skal avsluttes sommeren 2006.

Avslutning

Sametinget ønsker gjennom partnerskap på alle nivåer å utvikle verdier som likeverd, likestilling, solidaritet og fredelig sameksistens mellom folk og folkegrupper. Sametinget har lagt stor vekt på forsoning, samarbeid og å utvikling av partnerskap med landets myndigheter. Avtalen om konsultasjoner mellom Sametinget og statsmyndighetene må følges opp og utvikles i et gjensidig samarbeid. Dette også med sikte på forhandlinger på utvalgte samfunnsområder, som for eksempel Sametingets budsjett.

Behandlingen av saken ble avsluttet 02.03.06 kl. 17.55.